

POHJOIS-POHJANMAAN MAAKUNTAKAAVAN LUO-MERKINNÄT

Selvitys Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavaa varten

28.9.2017

Julkinen versio

Sisällys

1	Johdanto	3
2	Luo-alueet Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa	4
2.1	Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan luo-merkinnät.....	4
2.2.	Kainuun maakuntakaavan 2020 luo-merkinnät.....	5
2.2	Kohteiden nykytilan selvittäminen	6
3	Kohdekuvaukset	7
3.1	Ii Isoaho.....	7
3.2	Kuusamo Jyrävänjärvi	9
3.3	Kärsämäki Halmemäki.....	12
3.4	Oulu Kallioselkä.....	14
3.5	Pudasjärvi Kokkolammen eteläpää.....	16
3.6	Pyhäjoki Yläsalo.....	18
3.7	Pyhäjärvi Rytty.....	20
3.8	Pyhäjärvi Ristimäki	23
3.9	Pyhäjärvi Rönkkölänniemi.....	26
3.10	Pyhäjärvi Leväsuo.....	28
3.11	Raahen edustan merialue	30
3.12	Vaala Polvijärvi.....	32
4	Yhteenveto	34

Selvitys sisältää sensitiiviseksi luettavaa lajitietoa. Ko. kohdat on poistettu selvityksen julkisesta versiosta (laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621 24 §).

1 Johdanto

Tässä selvityksessä arvioidaan Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa (maakuntavaltuusto 11.6.2003, KHO 25.8.2006) luo-merkinnällä osoitettujen luontokohteiden nykytilaa ja niiden luontoarvojen merkittävyyttä. Osa kohteista on myöhemmin toteutunut luonnonsuojelualueina tai ne on myöhemmissä kaavoissa varattu luonnonsuojelualueiksi. Näiden alueiden osalta on tyydytty toteamaan tilanne. Suojelualueiden ulkopuoliset kohteet on arvioitu olemassa olevan lajitiedon ja maastotarkistusten perusteella. Luo-merkinnällä osoitettuja IBA- ja Finiba linnustoalueita ei ole tässä yhteydessä arvioitu.

Vaalan kunta on liittynyt Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan vuoden 2016 alusta. Kainuun maakuntakaavassa on osoitettu Vaalan alueelle kaksi luo-merkintää. Toinen merkintä koskee suojelualueiden ulkopuolella olevaa tärkeätä lintualueita ja toinen uhanalaisten kasvien esiintymisalueita. Tässä selvityksessä käydään läpi jälkimmäinen kohde.

Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavassa on osoitettu luo-merkinnöillä yksi alue ja yksi kohdemerkintä. Näitä alueita ei ole tässä selvityksessä arvioitu.

Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa on osoitettu luo 1 -merkinnällä useita suoalueita. Näitä alueita ei ole tässä yhteydessä arvioitu.

Selvityksen tarkoituksena on vahvistaa aiemmin osoitettuja alueita koskevaa tietopohjaa ja mahdollistaa merkintöjen tarkoituksenmukaisuuden arviointi Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavassa.

Selvityksen on laatinut Tuomas Kallio Pohjois-Pohjanmaan liitosta.

2 Luo-alueet Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa

2.1 Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan luo-merkinnät

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa (MKV 2003, KHO 2006) luo-merkinnällä on osoitettu ”suojelualueiden ulkopuolella olevia tärkeitä lintualueita sekä merkittävimmät uhanalaisten kasvien alueet”. Merkintään liittyvän suunnittelumääräyksen mukaan ”alueen maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että edistetään alueen monimuotoisuuden säilymistä. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee varmistaa, että suunniteltu maankäyttö ei vaaranna linnuston ja kasvien elinoloja.”

Kaavaselostuksen mukaan luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiden alueiden merkintä sisältää sekä tärkeimmät suojelualueiden ulkopuoliset uhanalaisten kasvilajien keskittymät että suojelualueiden ulkopuoliset valtakunnallisesti merkittävät linnustoalueet (Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava, kaavaselostuksen liite 6).

Luo-alueet on osoitettu kohdemerkinnällä lukuun ottamatta Pyhäjoen Hanhikiveä ja Raahen edustan merialuetta. Kaavaselostuksen mukaan ”Hanhikiven alue on laajahko ja siinä on monipuolisesti maankohoamisrannikon luontoarvoja. Raahen edustan merialueesta on se osa rantojensuojeluohjelman alueesta, joka ei sisälly Natura 2000 -ohjelmaan, osoitettu luonnon monimuotoisuusalueena”.

Kasvien osalta (”Uhanalaisten kasvilajien keskittymät”) kohdemerkinnät perustuivat Pohjois-Pohjanmaan seutukaavan (1993) aluevarauksiin, joita tarkistettiin vuosituhaten alussa maakuntakaavan valmistelun yhteydessä Oulun yliopiston Kasvimuseon ja Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen kanssa. Kohteet, joiden suojeluarvo on vähentynyt seutukaavan laatimisen jälkeen, jätettiin merkitsemättä. Kohteita ei 2000-luvun taitteessa kuitenkaan inventoitu maastossa; maakuntakaavassa esitettyjen kohteiden valinta perustui olemassa olevaan tietoon ja asiantuntijanäkemykseen. Näitä lajistollisesti arvokkaita kohteita osoitettiin yhteensä 15 kpl (ks. taulukko 1). Osa kohteista on toteutunut myöhemmin luonnonsuojelualueina tai ne on varattu myöhemmissä kaavoissa luonnonsuojelutarkoituksiin. Esim. osia Jyrävänjärven alueesta on liitetty Oulangan kansallispuistoon. Kuusamon Teerisuo-Hanhisuo on liitetty Natura 2000 -verkostoon.

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa osoitettuja luo-merkintöjä on tarkistettu osin sekä Hankikiven ydinvoimamaakuntakaavassa että Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa (maakuntavaltuusto 3.12.2012, ympäristöministeriö 25.11.2015).

Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavassa aiempaa luo-alueen rajausta supistettiin niin, että vain voimalaitoksen alueen pohjois- ja itäpuoliset ranta-alueet sisältyvät siihen. Voimalaitosalueen eteläpuolella säilyvät luontokohteet on osoitettu yhteisellä luo-kohdemerkinnällä.

Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa osa merkinnöistä korvattiin puolestaan luonnonsuojelualueen (SL) merkinnällä toteutuneen tilanteen mukaisesti. SL-alueina on 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettu Väntelänkari (Hailuoto), Aroniemen rinne (Kuusamo), Teerisuo-Hanhiharju (Kuusamo) sekä Isohalmeenmaa ja Pikkuhalmeenmaa (Oulu). Kohteet on perustettu tai tarkoitus perustaa lakisääteiksi luonnonsuojelualueiksi.

Taulukko 1. ”Uhanalaisten kasvilajien keskittymät” ja ”maankohoamisrannikon luontokohteet” Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa ja alueiden käsittely myöhemmissä kaavoissa (SL = luonnonsuojelualue).

Kunta	Kohde	Huom
Kuusamo	Jyrävänjärvi	Osin SL (liitetty osin Oulangan kansallispuistoon)
Kuusamo	Aroniemen rinne	1. vaihemaakuntakaava: SL
Kuusamo	Teerisuo-Hanhiharju	Liitetty Natura 2000 -verkostoon vuonna 2005; 1. vaihemaakuntakaava: Natura/SL
Pudasjärvi	Kokkolammen eteläpää	
Ii (Kuivaniemi)	Isoaho	
Hailuoto	Väntelänkari	1. vaihemaakuntakaava: SL
Oulu (Kiiminki)	Isohalmeenmaa	1. vaihemaakuntakaava: SL
Oulu (Kiiminki)	Pikkuhalmeenmaa	1. vaihemaakuntakaava: SL
Oulu (Oulunsalo)	Kallioselkä	
Pyhäjoki	Yläsalo	
Kärsämäki	Halmemäki	
Pyhäjoki	Hanhikivenniemi	Rajausta muutettu Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavassa
Pyhäjärvi	Rytky	po. Ryty
Pyhäjärvi	Ristimäki	
Pyhäjärvi	Rönkköniemi	po. Rönkkölänniemi
Pyhäjärvi	Levasuo	
Raahe	Raahen edustan merialue (Naturaan sisältyvät rantojensuojeluohjelman osa-alue)	

Aiemman seutukaavan aluevaraukset pohjautuivat 1980-luvun maastoinventointeihin ja Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliiton niitä koskeviin julkaisuihin. Osoitetut kasviesiintymät on kuvattu alun perin seuraavissa selvityksissä:

- Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto. Julkaisu B 56 1988. Siika-, Pyhä- ja Kalajokilaaksojen uhanalaiset kasvit.
- Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto. Julkaisu B 59. 1989. Oulun seudun uhanalaiset kasvit.
- Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto. Julkaisu B 64 1990. Koillismaahan uhanalaiset kasvit.

Yleisesti ottaen em. selvityksiä voi pitää vanhentuneina. Tieto alueen luonnosta on lisääntynyt viime vuosikymmeninä merkittävästi. Selvitysten arviot kohteiden suojeluarvoista ja merkittävydestä perustuivat 1980-luvulla tehtyyn ensimmäiseen arviointiin Suomen lajiston uhanalaisuudesta. Seuraavien vuosikymmenien aikana laaditut uhanalaisarviointit ovat muuttaneet uhanalaisten lajien luetteloa merkittävästi. Myös lajien elinympäristönä toimivien luontotyyppien uhanalaisuus on arvioitu.

2.2. Kainuun maakuntakaavan 2020 luo-merkinnät

Kainuun maakuntakaavassa kohdamerkinnällä luo on osoitettu suojelualueiden ulkopuolella olevia tärkeitä lintualueita sekä merkittävimmät uhanalaisten kasvien ja hyönteisten esiintymisalueet.

Maakuntakaavan mukaan ”Luo -alueet ovat luonnonsuojelulain nojalla suojeltujen uhanalaisten kasvien tai hyönteisten esiintymisalueita tai valtakunnallisesti merkittäviä lintualueita. Niiden rajausta, suojelutavoitteita ja suojelun toteuttaminen määritellään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, mikäli alueille kohdistuu nykytilaa muuttavia maankäyttöpaineita.”

Kaavaselostuksen mukaan: ”Kasvilajien osalta tarkastelu perustuu Euroopan yhteisön luontodirektiivin liitteiden II ja IV lajistoon sekä Suomen ympäristökeskuksen ja ympäristöministeriön Suomen lajien

uhanalaisuus 2000 lajiluetteloon. Uhanalaisuuden osalta on tarkasteltu erityisesti IUCN-luokituksen CR (äärimmäisen uhanalaiset) ja EN (erittäin uhanalaiset) -kasvilajien esiintymiä Kainuussa. Maakuntakaavan kohdemerkintä perustuu vuosien 1985–1990 inventointeihin ja niiden perusteella laadittuun Kainuun liiton julkaisuun, ”Kainuun uhanalaiset kasvit” sekä Suomen ympäristökeskuksen Hertta -tietokannan esiintymätietoihin. Kalkkikäävän esiintymätiedot perustuvat Helsingin yliopiston vuonna 2001 julkaisemiin tutkimustietoihin. Luo -merkinnällä osoitettujen kohteiden ajantasaisuutta ja perusteita on tarkistettu maastotarkasteluna kesän 2004 aikana sekä inventointitietojen osalta talvella 2005–2006 yhteistyössä Kainuun ympäristökeskuksen, Oulun yliopiston kasvitieteellisen museon ja BirdLife Suomi ry:n kanssa.”

Taulukko 2. Luo-kohteet Vaalan kunnan alueella Kainuun maakuntakaavassa 2020.

Kunta	Kohde	Selite
Vaala	Polvijärvi	”Sammal”
Vaala	Nimisjärvi	Linnustollisesti arvokas, Finiba

2.2 Kohteiden nykytilan selvittäminen

Selvityksen tavoitteena oli saada kuva edellä esitettyjen alueiden nykytilasta: kohteen säilyminen hakkuilta, rakentamiselta ja muilta toimenpiteiltä sekä kohteen luontoarvot (lajisto, luontotyytit). Useimmat kohteet tarkastettiin maastossa kesien 2014-2015 aikana. Maastokäynneillä pyrittiin saamaan yleiskuva alueen luontotyyteistä ja lajistosta. Aikaa käytettiin noin 2-4 h per kohde. Lajiston osalta hyödynnettiin ennakkotietona ympäristöhallinnon Hertta Eliölajit-järjestelmän tietoja. Kohteiden lajitietoja on täydennetty myöhemmin (2017) laji.fi -palvelun tiedoilla.

Nykytilaselvitys kohdennettiin suojelualueverkon ulkopuolelle sijoituville kohteille. Suojelualueiksi perustettavien tai perustettavien kohteiden selvittäminen ei tässä yhteydessä ollut tarkoituksenmukaista.

Pyhäjärven Leväsuon osalta hyödynnettiin aiempia luontoselvityksiä. Pyhäjoen Yläsalossa, Raahen saaristossa ja Vaalan Polvijärven alueella ei tehty maastokäyntiä, vaan arviointi perustui olemassa oleviin tietoihin.

Taulukko 3. Selvitettävät alueet.

Kunta	Kohde
Kuusamo	Jyrävänjärvi
Pudasjärvi	Kokkolammen eteläpää
Ii (Kuivaniemi)	Isoaho
Oulu (Oulunsalo)-Muhos	Kallioselkä
Pyhäjoki	Yläsalo
Kärsämäki	Halmemäki
Pyhäjärvi	Ryty
Pyhäjärvi	Ristimäki
Pyhäjärvi	Rönkkölänniemi
Pyhäjärvi	Leväsuu
Raahen	Raahen edustan merialue (Naturaan sisältymätön rantojensuojeluohjelman osa-alue)
Vaala	Polvijärvi

3 Kohdekuvaukset

3.1 Ii Isoaho

Alkuperäinen kohdekuvaus

-

Kohteen nykytila

Kohteen nykytilaa on selvitetty kartta- ja ilmakuvatarkastelun, olemassa olevien lajitietojen (Hertta-järjestelmä, laji.fi-palvelu) sekä maastokäynnin perusteella.

Alkuperäisen selvityksen laatimisen jälkeen alueen kivennäismaat on uudistettu kauttaaltaan männylle (ks. ilmakuva). Männiköt ovat taimikkovaiheen metsiä – nuoria kasvatusmetsiä. Kohteen keskiosaan sijoittuva märkä korpijuotti on jäänyt hakkuiden ulkopuolelle. Keskiosa on vesitaloudeltaan ja puustoltaan pääosin luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltaista rehevää ja keskiravinteista korpea. Kuusen ohella kuviolla esiintyy koivua, raitaa ja harmaaleppää. Reunaosissa on paikoin järeää lahoppuuta (tuulenskaatoja).

Luontotyytit ja lajisto

Korven pääosa on luontotyyteiltään lähinnä ruoho- ja heinäkorpea. Kivennäismaihin rajoittuvat reunat ovat pääosin keskiravinteisia korpia, joskin mukana on myös pienialaisia rehevämpiä laikkuja.

Korpikuvio on metsälain 10 §:n tarkoittama rehevä korpi. Kohde on vesitaloudeltaan ja puustoltaan luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen.

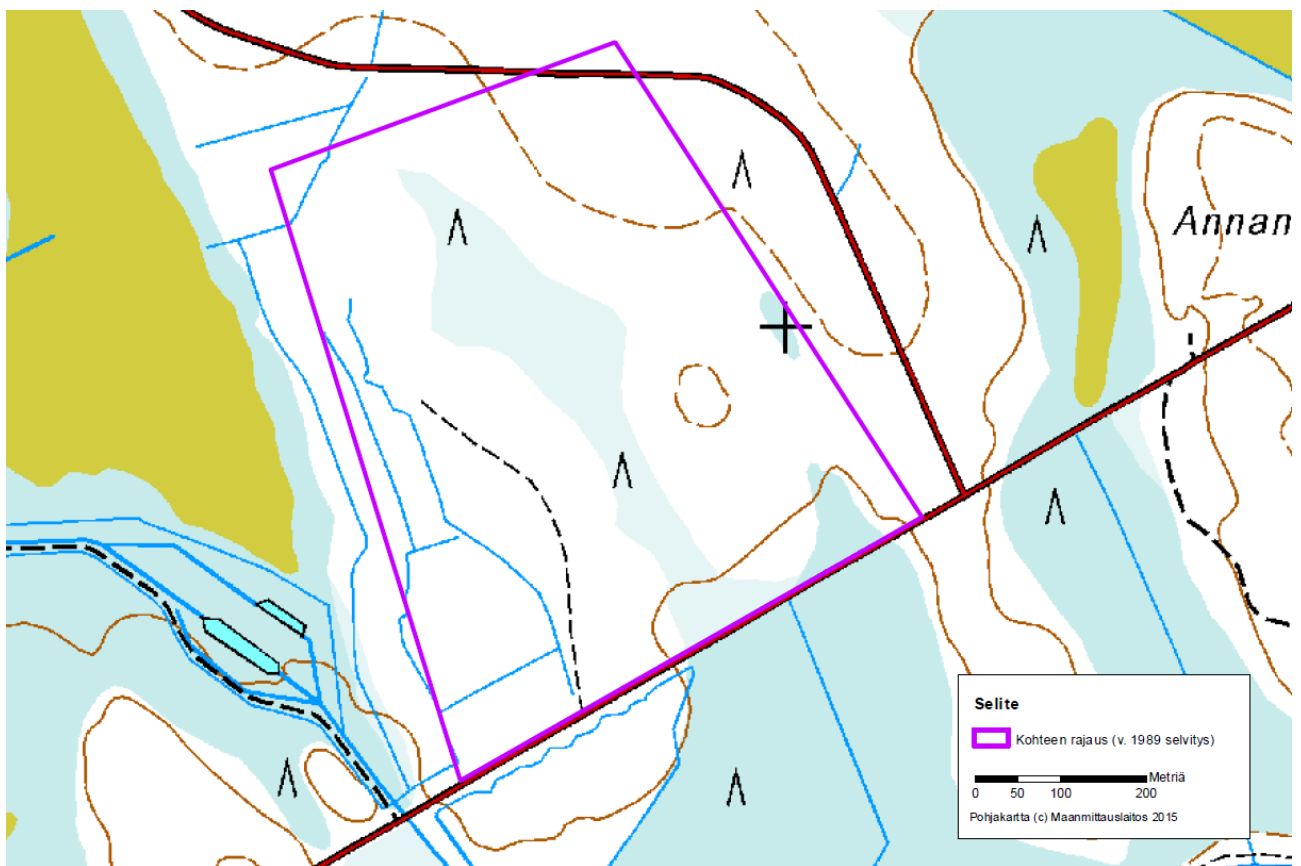
Suomen luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa ruohokorvet on luokiteltu valtakunnallisesti uhanalaisiksi (VU). Alueellisessa luokittelussa kohde sijoittuu Etelä-Suomeen (keskiboreaalinen vyöhyke, 3a), jossa ruohokorvet on luokiteltu erittäin uhanalaisiksi (EN).

Kohteelta ei ole tiedossa valtakunnallisesti uhanalaisten lajien esiintymiä (Hertta-rekisteri, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus 12.6.2014; laji.fi-palvelu 29.6.2017).

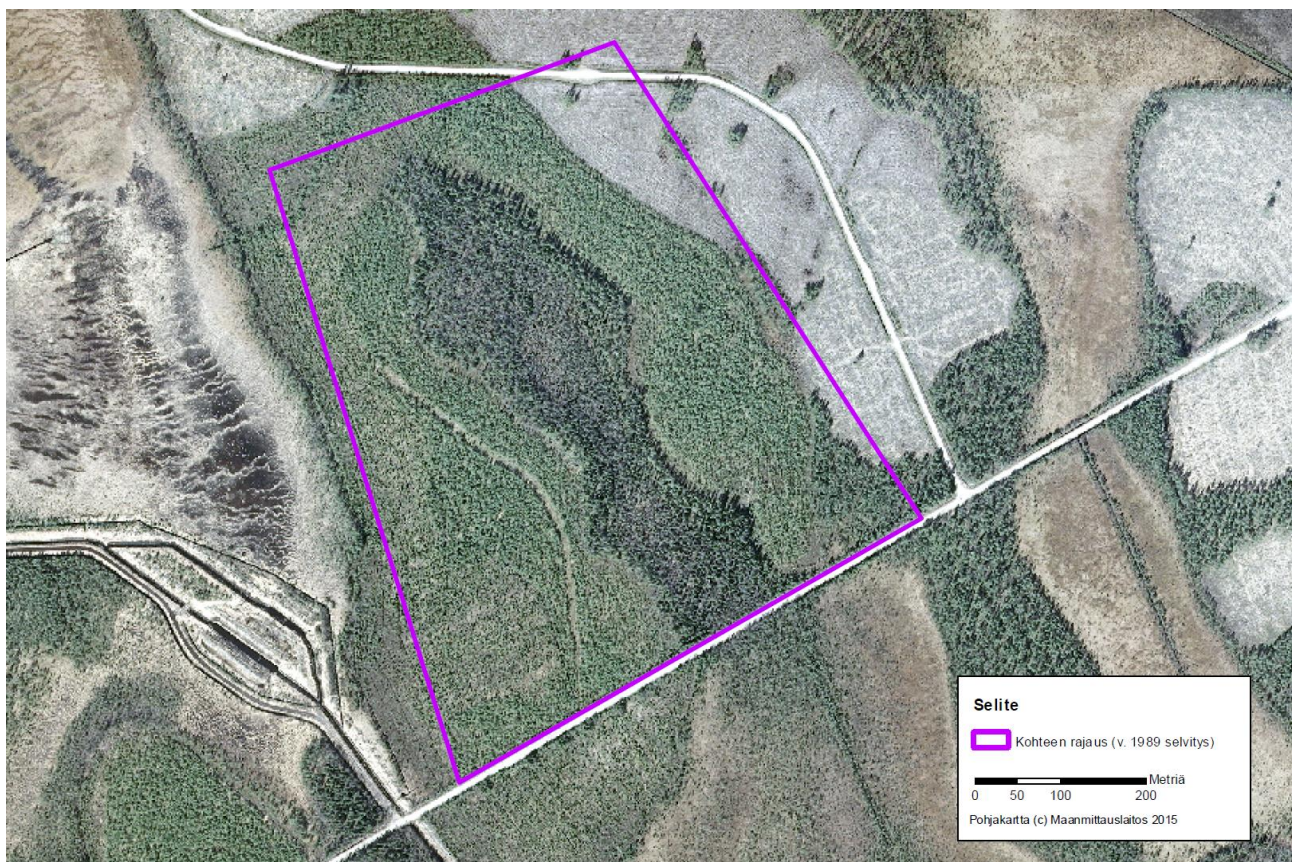
Kesällä 2015 tehdyllä maastokäynnillä (22.6.2015) todettiin alkuperäisessä selvityksessä mainittujen lajien esiintymät. Uusia esiintymiä ei havaittu, joskin kalkkimaariankämmeä todettiin aiempaa enemmän ja laajemmalla alueella. Viimeisimmässä lajien uhanalaisuuden arvioinnissa merkittävimmät lajit on arvioitu silmällä pidettäväksi (NT). Kohteelta aiemmin ilmoitetut siperiankirjosara ja näsiä eivät voimassa olevan luokituksen mukaan ole uhanalaisia lajeja.

Arviointi

Pienialainen, mutta luontotyyteiltään ja lajistoltaan arvokas kohde. Ei valtakunnallisesti uhanalaisia lajeja. Alkuperäisessä selvityksessä todettu lajisto säilynyt kivennäismaiden uudistamisesta huolimatta.

Kuva 1. Isoahon alue peruskartalla (karttaote 1:10 000).

Kuva 2. Ilmakuva Isoahon alueelta.

3.2 Kuusamo Jyrävänjärvi

Alkuperäinen kohdekuvaus

"Jyrävänjärven alue (Kuusamo, Juuma). Jyrävänjärven alue on niin maisemallisesti, kasvillisuustyypeiltään, kuin kasvistollisestikin erittäin arvokas alue ja ansaitsisi tulla suojelluksi ja liitetyksi Oulangan kansallispuistoon --.

Niskakosken suoraan vedestä kohoavilla kalkkipitoisilla kalliojyrkänteillä ja sorarinteillä kasvaa useita uhanalaisia lajeja: kangasraunikki (V), ruijanpahtahanhikki (V), idänimarre (V), idänkynsimö (S), pahtarikko (S), hietaorvokki (S) ja tunturivehna (S). Myös alueen sammal- ja jäkälälajisto on merkittävä. Myllykosken kalkkikalliopahdoilla taas kasvaa kirjokortteen ja kangaskortteen risteymää (S), idänkynsimöä, pahtarikkoa, seinäraunioista (S) ja kalkki-imarretta (S).

Itse Jyrävänjärvessä ja sen rannalla kasvaa idänpiukkasaraa (S), sarjarimpeä (V), kangas- ja kirjokortteen risteymää (S), heinävidan ja välkevidan risteymää (V) ja pahtarikko (S). Pessanvaara on pääosin mäntymetsää, mutta niemen reunoilla on jyrkkiä, osin kalkkivaikutteisia kallioisia rinteitä, joita halkovat lehto- ja lettokorpijuotit (Kukko-oja ym. 1985). Alueella on tärkeä maisemallinen merkitys aluekokonaisuudessa.

Suojelualue-ehdotuksen Jyrävänjärven itäpuolinen alue on maastoltaan hyvin pienimuotoista ja vaihtelevaa; useassa kohdin on rotkoja, kalkkikallioita, kauniita pikkusoita lampineen (Kukko-oja ym. 1985). Kumpareet ovat mäntyvaltaisia kankaita, välit lehtomaisia kangasmetsiä ja rikkaita kalkkimaiden lehtoja. Notkojen soistumia monipuolistaa voimakas lähteisyys. Lammas- ja Hautaniitynuoma jatkuvat, tosin matalampina järveen saakka, ja nämä laaksot ovat osa vuomiin kuuluvaa kokonaisuutta. Alue omaa kasvipeitteensä vuoksi erittäin suuren luonnonsuojeluarvon (Kukko-oja ym. 1985).

Uhanalaisista lajeista alueella kasvaa tuturiarho (S), seinäraunionen, sormisara (S), lettosara (S), vuoriloikko (S), kaitakämmekä (S), myyränporras (S), himmeävilla, kalkki-imarre (S), soikkokaksikko (S), valkoyökönlehti, verkkolehtipaju (S), mätäs- (S) ja pahtarikko (S), hietaorvokki (S) ja kaljukiviyrtti (S).

Alue on myös maisemallisesti erittäin arvokas kokonaisuus. Varsinkin alueen kosket ovat pitkään olleet merkittäviä nähtävyyksiä ja mm. karhunkierrospolku kulkee alueella. Kulutus ja kasvien keruu voivat vaarantaa uhanalaisten kasvien menestymisen".

(Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto. Julkaisu B 64 1990. Koillismaan uhanalaiset kasvit, s. 91)

(Kukko-oja ym. 1985 viittaa julkaisuun: Kuusamon Kitkanniemen alueen kasvipeitteen inventointi. Julkaisussa: Kitkanniemi-toimikunnan mietintö. Komiteanmietintö 1985(53).)

Kohteen nykytila

Kohteen nykytilaa on selvitetty kartta- ja ilmakuvatarkastelun, olemassa olevien lajitietojen (Hertta-järjestelmä, laji.fi-palvelu) sekä maastokäynnin perusteella.

Peruskartta- ja ilmakuvatarkastelun perusteella kohde on säilynyt hyvin. Niskakosken alue on toteutunut luonnonsuojelualueena. Pessanvaaran eteläosa ja Putaansaari on liitetty Oulangan kansallispuistoon. Ko. alueiden läpi kulkee retkeilyreitti (Pieni Karhukierros). Alkuperäisen selvityksen tilanteeseen verrattuna uutta ovat Pessanvaaran alueelle ja Jyrävänjärven rannalle rakennetut yksittäiset loma-asunnot ja niille vievät tiet. Pessanvaaran alueella sijaitsee nykyisin lisäksi pieni matkailupalvelujen alue (erämaahotelli). Metsät ovat säilyneet pääosin peitteisinä; Jyrävänjärven itä- ja pohjoispuolella on kuitenkin toteutettu myös hakkuita. Suot ovat ojittamattomia.

Kohde sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaaksi määritellylle kallioalueelle ”Jyrävänjärven kalliot”, jonka arvoluokka on 2 (asteikolla 1-7, 2 = erittäin arvokas kallioalue) (Husa ym. 2001). Biologisten arvojen osalta kohde on arvioitu luokkaan 1 (erittäin merkittävä). Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Pohjois-Pohjanmaalla -julkaisun (Husa ym. 2001) mukaan kallioalue on kasvistoltaan hyvin edustava ja alueella esiintyy runsaasti uhanalaisia kasveja; lajistoa luonnehditaan em. selvityksessä erittäin monipuoliseksi.

Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaava

Valtakunnallisesti arvokas kallioalue on osoitettu Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa merkinnällä ge-1 (Valtakunnallisesti arvokas geologinen muodostuma/maisemakallioalue). Merkinnällä osoitetaan luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaat geologiset muodostumat. Suunnittelumääräys: Alueen maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, ettei maisemakuvaa turmella, luonnon merkittäviä kauneusarvoja tai erikoisia luonnonesiintymiä tuhota eikä luonnonoloissa aiheuteta huomattavia tai laajalle ulottuvia vahingollisia muutoksia.

Luontotyytit ja lajisto

Peruskartta- ja ilmakuvatarkastelun perusteella alueelle sijoittuu useita kallioalueita ja jyrkänteitä, puroja ja niiden varsimetsiä sekä ojittamattomia soita.

Kesän 2015 maastokäynnin perusteella todettiin, että kangasmetsät ovat melko tavanomaisia eikä niitä voi pitää luonnontilaisina (mm. lahoppua ei juuri ole). Monimuotoisuusarvot liittyvät selkeimmin alueen kallioehtoisiin sekä toisaalta reheviin korpijuotteihin ja rantametsiin. Tästä havainnosta osin poiketen Husan ym. (2001) mukaan alueen metsät ovat varsin luonnontilaisia tuoreita ja kuivahkoja kankaita. Myös lehtomaista metsää on siellä täällä.

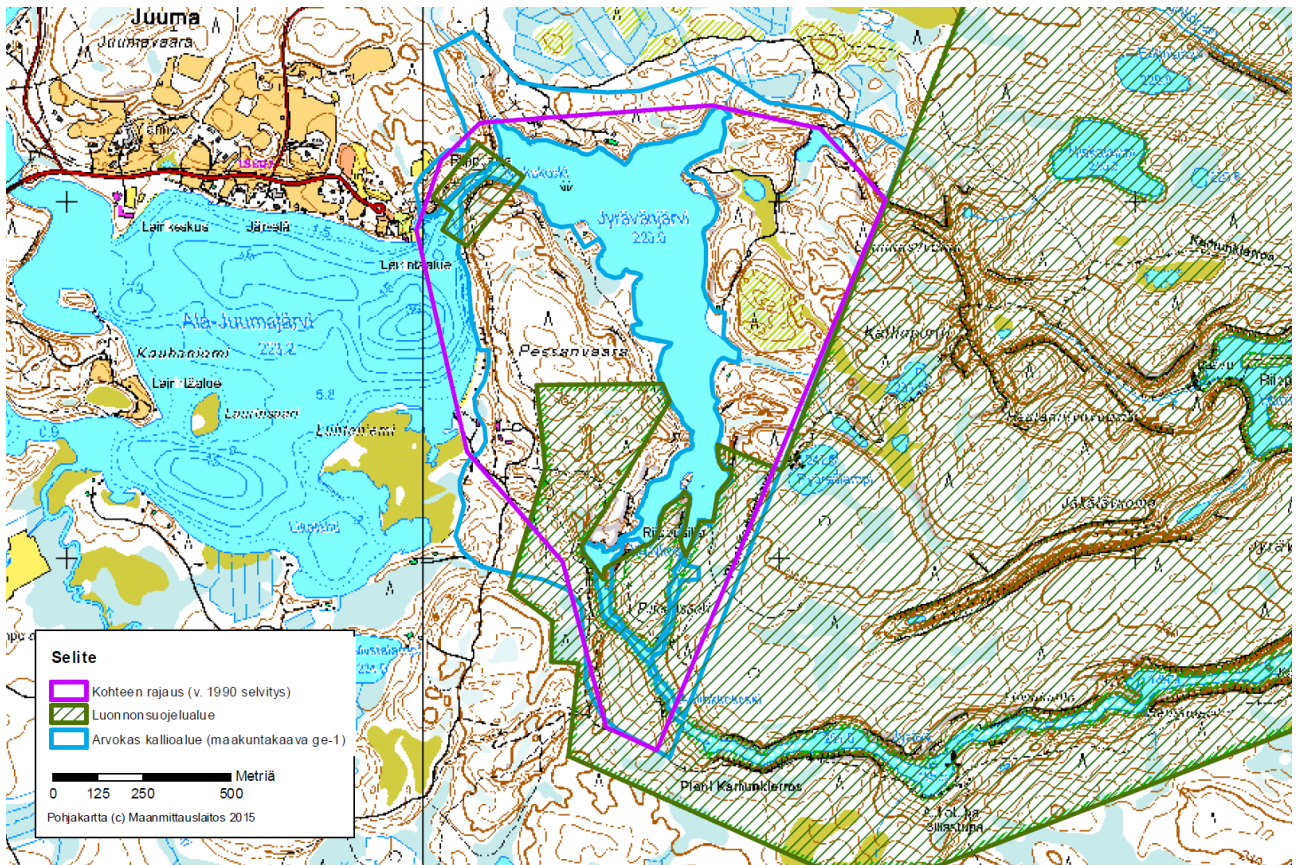
Lajiston osalta Husan ym. (2001) selvitys täydentää aiempaa seutukaavaliiton selvitystä: ”Alueella kasvaa harvinaisehkoja metsäruusu, pohjanpunaherukka, punakonganmarja, pahtarikko, vuoriloikko ja näsiä sekä useita uhanalaisia ja silmällä pidettäviä lajeja kuten mustakonganmarja (+/RT). Alueelta on aiemmin löydetty mm. idänimarre (NT/RT), kaljukiviyrtti (NT/RT), tunturivehna (NT/+), kangasraunikki (VU/VU), kalkki-imarre (NT/+), himmeävilla (NT/RT), röyhysara (VU/VU), tunturiarho (NT/RT), lettosara (VU/VU), kaitakämmekkä (VU/VU), myyränporrassa, soikkokaksikko, verkkolehtipaju, mätäsrikko, hietaorvokki, valkoyökönlehti ja sormisara.”

Ympäristöhallinnon Hertta-rekisterissä (Hertta-rekisteri, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus 12.6.2014) on useita tietoja ko. alueelle sijoittuvista uhanalaisista ja silmällä pidettävistä lajeista, mm. seinäraunioinen (EN), idänkynsimö (VU), himmeävilla (VU), kangasraunikki (EN), piukkasara (NE), röyhysara (VU), tunturivehna (NT), ruijanpahtahanhikki (NT) ja kaljukiviyrtti (NT).

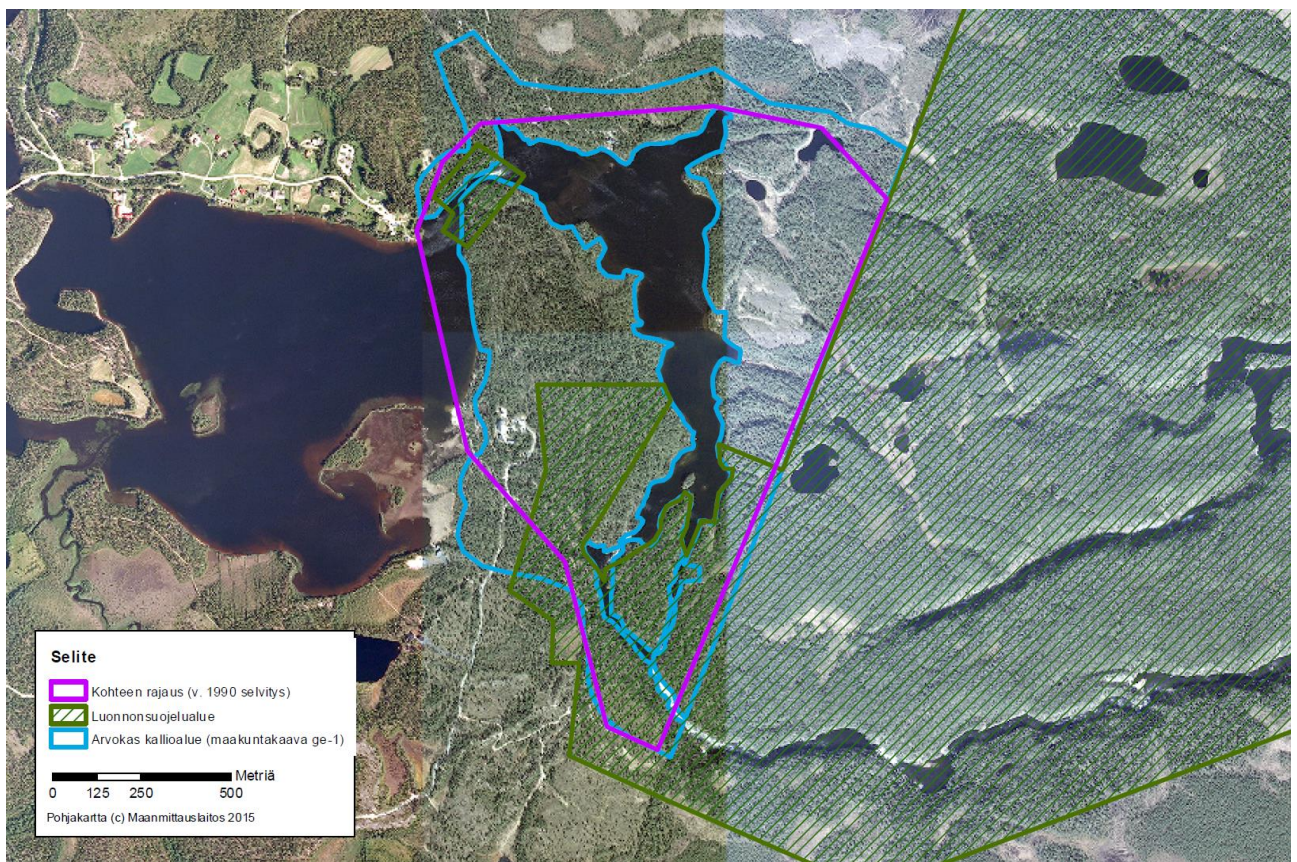
Kesällä 2015 tehdyllä maastokäynnillä todettiin useiden uhanalaisten tai silmällä pidettävien lajien esiintymien olemassa olo Pessanvaaran alueella sekä Jyrävänjärven itäpuolella suojelualueiden ulkopuolella. Seinäraunioisen osalta havaittiin ilmeisesti kaksi aiemmin tuntematonta esiintymää.

Arviointi

Lajistollisesti merkittävä alue; merkittävimmät luontoarvot liittyvät avokallioihin (kalliopahdat). Useita valtakunnallisesti uhanalaisia lajeja. Maisemallisesti näyttävä kokonaisuus, joka liittyy välittömästi Oulangan kansallispuistoon ja sen merkittäviin nähtävyyksiin. Pessanvaaran alue on matkailullisesti merkittävä (matkailupalvelut, Karhunkierros-reitti ja Myllykoski).

Kuva 3. Jyrävänjärven alue peruskartalla (karttaote 1: 24 000).

Kuva 4. Ilmakuva Jyrävänjärven alueelta.

3.3 Kärsämäki Halmemäki

Alkuperäinen kohdekuvaus

”Halmenmäki (Kärsämäki). Halmemäen pohjoisrinne on ennen ollut rehevää lehtoa. Nykyisin se on aurattua avohakkuualueetta, jolle on jätetty vain kolme korkeaa kuusta pystyyn. Kuusten alla kasvaa lehto- ja kaiheorvokkia (E) ja sormisaraa (S). Alueella on vuosisadan alussa kasvanut myös mustakonnanmarjaa (E) ja lehtomataraa (E) (Backman 1919??). Näitä kasveja ei kesän tutkimuksissa enää löytynyt”.

(Siika-, Pyhä- ja Kalajokilaaksojen uhanalaiset kasvit. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto B:56. Oulu 1988, s. 106.)

Kohteen nykytila

Kohteen nykytilaa on selvitetty kartta- ja ilmakuvatarkastelun, olemassa olevien lajitietojen (Hertta-järjestelmä, laji.fi-palvelu) sekä maastokäynnin perusteella.

Pienialaisen selvitysalueen ympäristö muodostuu lehtomaisen kankaan nuorista-varttuneista kuusikoista. Aiemmassa selvityksessä rajatulta alueelta tavattiin pienialainen kasvillisuudeltaan rehevämpi laikku, joka erottuu kohtalaisen selkeästi ympäristöstään. Kohde on uudistettu arviolta noin 30 vuotta sitten. Kuviota luonnehtii runsaslajinen ruohokasvillisuus. Puuston osalta ei kohde ei ole luonnontilainen; puusto on nuorta (n. 20-30 v kuusikko, joukossa joitakin vanhempia kuusia ja koivuja), lahoppuuta ei ole. Kohde on aukkoinen, mikä on edistänyt verrattain monilajisen kasvillisuuden säilymistä. Ilman hoitoa kuvio kuusettunee nopeasti, jolloin kenttäkerroksen lajisto muuttunee enemmän ympäröivien lehtomaisten kuusikoiden kaltaiseksi.

Luontotyytit ja lajisto

Kohteelta ei tavattu uhanalaisia tai muutoin arvokkaita luontotyypppejä. Havaittu lehtolaikku on kooltaan ja muilta ominaispiirteiltään melko vaatimaton, eikä täytä metsälain 10 §:n kriteerejä luonnontilaisen tai luonnontilaisen kaltaisen puuston ja pensaskasvillisuuden osalta.

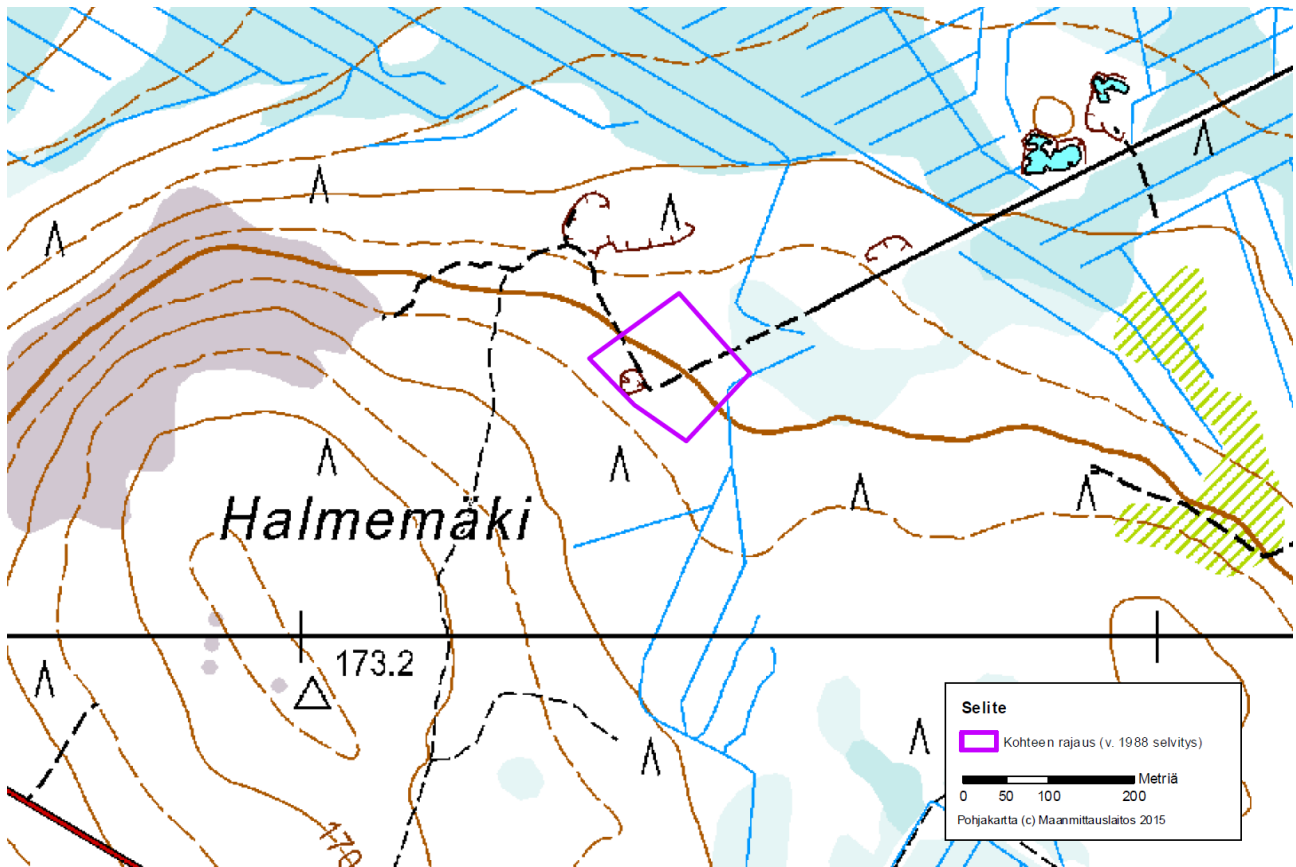
Kohteelta on muutoin tiedossa uhanalaisen lajin esiintymä (Hertta-rekisteri, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus 12.6.2014). Viimeisen havainto lajista on vuodelta 2004; esiintymä on arvioitu olemassa olevaksi.

Maastokäynnin yhteydessä (kesäkuu 2015) kuviolta havaittiin runsaasti valkolehdokkia (yhteensä n. 30 versoa). Laji.fi-palvelun tietojen mukaan alueelta on tavattu vuonna 2016 valkolehdokin lisäksi muun muassa mustakonnanmarjaa ja kaiheorvokkia.

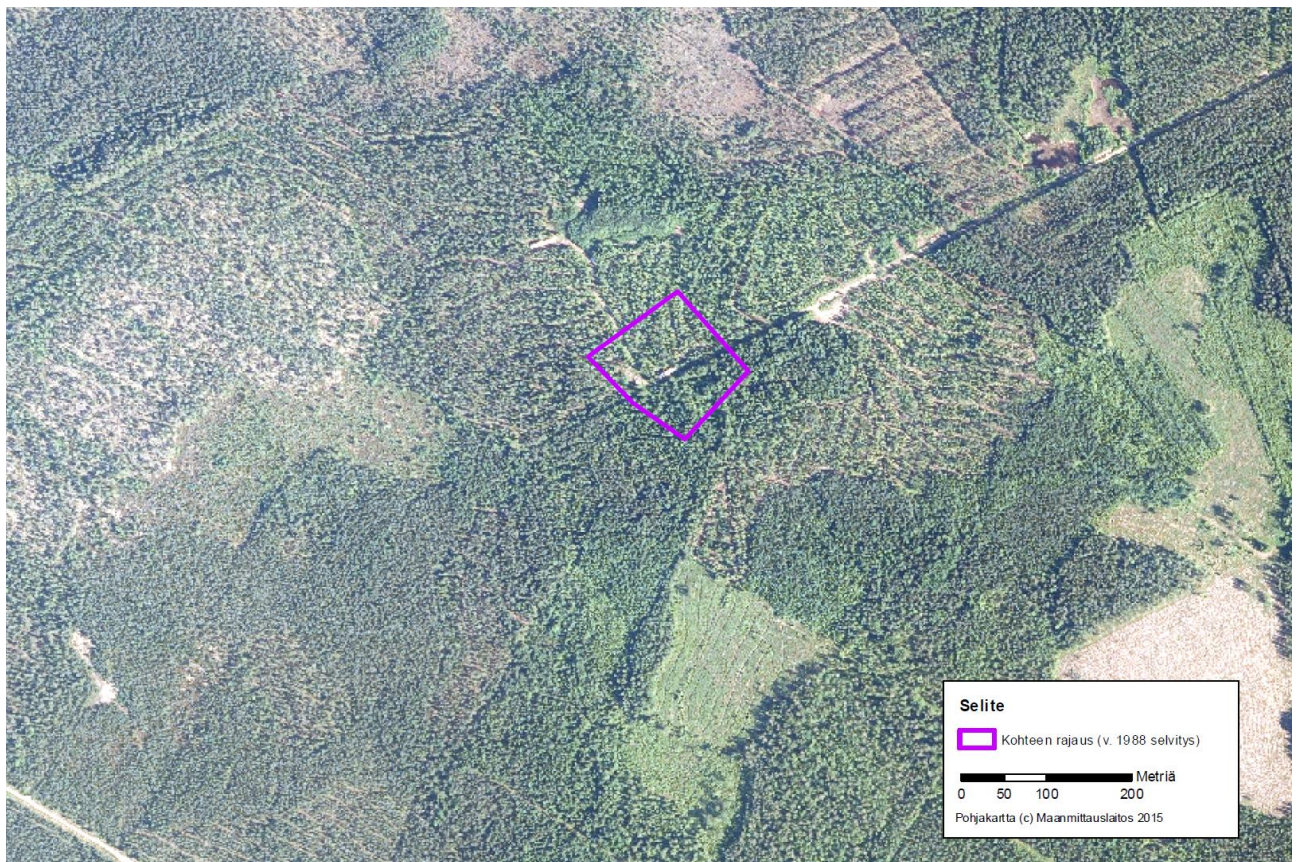
Alkuperäisessä selvityksessä mainittuja lajit eivät voimassa olevan luokituksen mukaan ole uhanalaisia.

Arviointi

Pienialainen kohde, jolta tunnetaan yhden valtakunnallisesti uhanalaisen lajin esiintymä sekä muita alueellisesti harvalukuisten kasvilajien esiintymiä.

Kuva 5. Halmemäki peruskartalla (karttaote 1:10 000).

Kuva 6. Ilmakuva Halmemäen alueelta.

3.4 Oulu Kallioselkä

Alkuperäinen kohdekuvaus

-

Kohteen nykytila

Kohteen nykytilaa on selvitetty kartta- ja ilmakuvatarkastelun, olemassa olevien lajitietojen (Hertta-järjestelmä, laji.fi-palvelu) sekä maastokäynnin perusteella.

Selvitysalue muodostuu avosuosta, sen puustoisista reunasoista sekä ympäröivistä kangasmetsistä. Kohteen itäosa on osin ojitettu. Kallioselän soihin rajautuvat etelärinteen metsät ovat alaosaan rehevää lehtomaista kangasta, joka vaihtuu kohteen pohjois- ja itäosassa tuoreeksi kankaaksi. Kangasmetsät ovat käsiteltyjä, mm. harvennushakkuista on toteutettu hiljattain. Luonnontilaisia osia ovat kohteen keskiosan avosuot ja niitä reunustavat puustoiset suotyyppit.

Luontotyyppit ja lajisto

Kohteelta tavattiin seuraavat metsälain 10 §:n mukaiset kohteet: puronvarsi, rehevä korpi ja vähäpuustoiset jouto- ja kitumaan suot. Rehevä korpi on tyyppiltään lähinnä ruohokorpea. Selvitysalueen keskellä oleva suoalue täyttää metsälain kriteerit luonnontilaisen vesitalouden ja toisaalta taloudellisen vähämerkityksellisyyden osalta. Avosuon tarkempi luontotyyppi jäi määrittelemättä, mutta kohteella oli tavanomaisen nevakasvillisuuden lisäksi rehevämpiä lettomaisia osa-alueita. Kohteelta tavattu pieni puro halkoo em. suokuvioita.

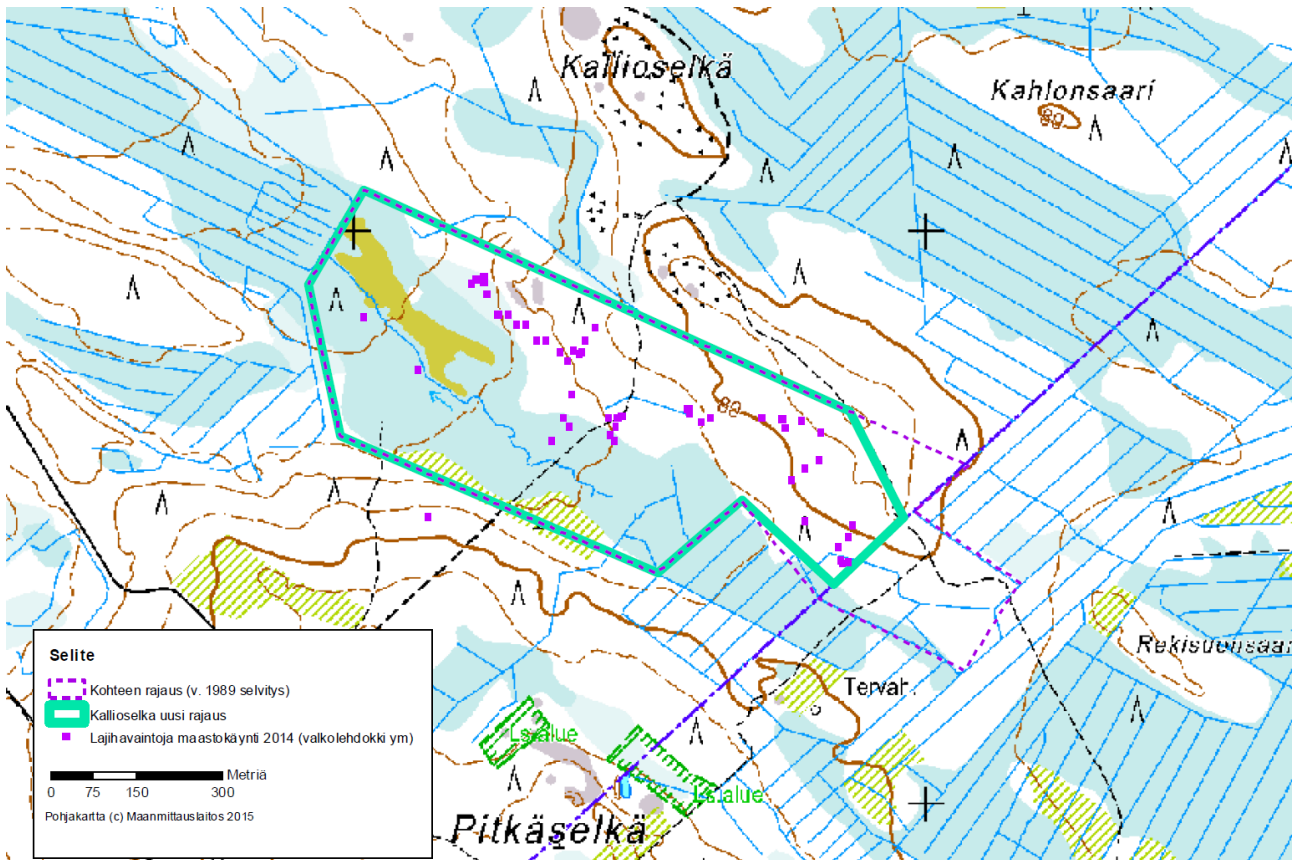
Selvitysalueelta tavattiin seuraavaa lajistoa: punakämmekkä (VU), veripunakämmekkä (VU), valkolehdokki (runsaasti), lettovilla, koiranheisi ja näsiä.

Alkuperäisessä selvityksessä mainitut lajit eivät voimassa olevan luokituksen mukaan ole uhanalaisia. Valkolehdokkia esiintyy laajalti Kallioselän etelärinteen alaosan lehtomaisessa metsässä. Lajista tehtiin useita kymmeniä havaintoja.

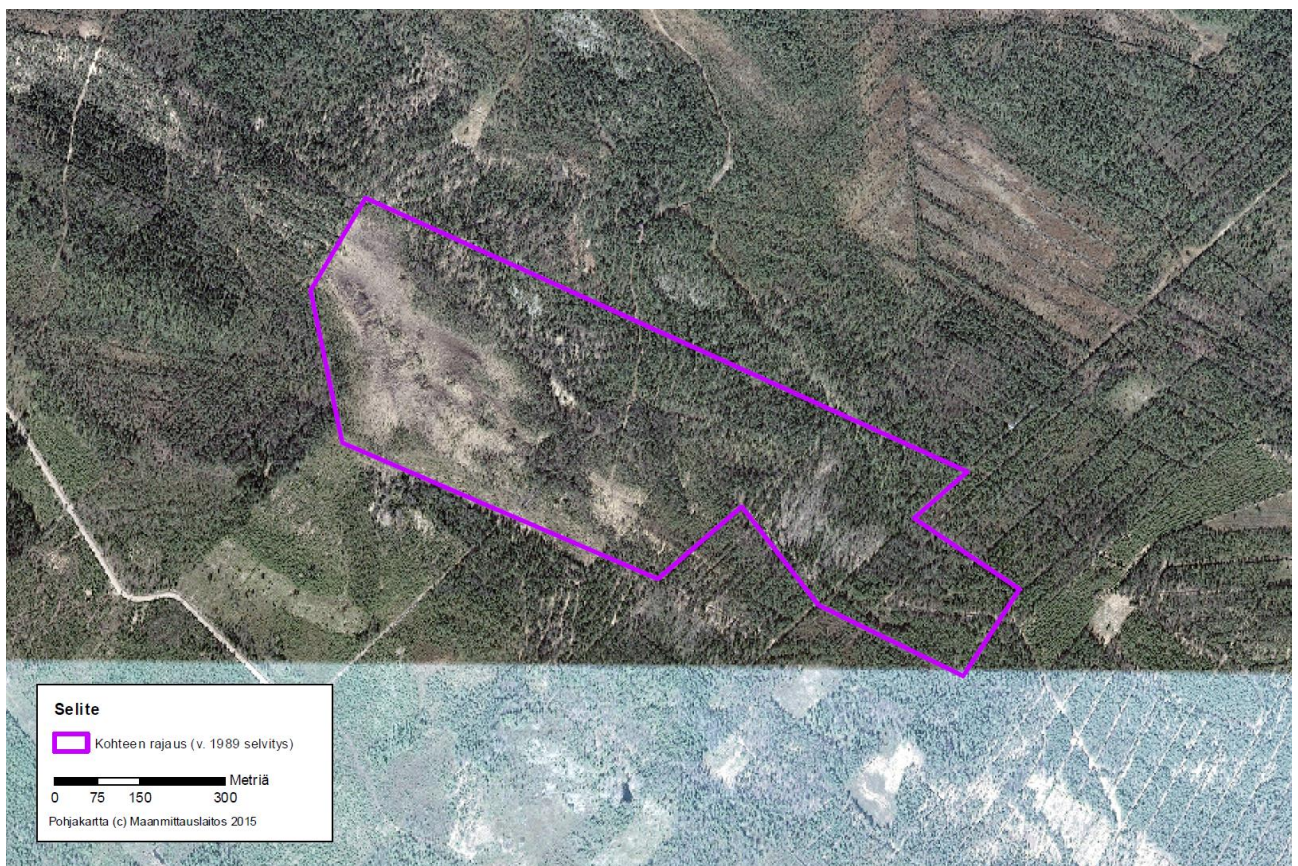
Kohteelta on aiempi tieto veripunakämmekän esiintymästä (Hertta-rekisteri, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus 12.6.2014). Ko. laji havaittiin myös kesällä 2015 tehdyllä maastokäynnillä, minkä lisäksi havaittiin myös suopunakämmekkää.

Arviointi

Aiempaan inventointiin verrattuna kohteen luontoarvot ovat säilyneet hyvin. Kohteelta tavattiin metsälain mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä sekä kahden valtakunnallisesti uhanalaisen lajin esiintymät ja muuta alueellisesti harvalukuista lajistoa. Kuvassa 7 esitetään ehdotus alueen uudeksi rajaukseksi todettujen luontoarvojen pohjalta.

Kuva 7. Kallioselän alue peruskartalla (karttaote 1:15 000).

Kuva 8. Ilmakuva Kallioselän alueelta.

3.5 Pudasjärvi Kokkolammen eteläpää

Alkuperäinen kohdekuvaus

”Lammen rannan letolta on tavattu mm. vuorolehtihorsma (V), lettorikko (V), soikkokaksikko (V), nuijasara (V), röyhysara (V), siperiankirjosara (V), hetehorsma (V), karhunruoho (S) ja hirssisara (S). Rinneletolla kasvaa sananjalkaa (S).

(Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto. Julkaisu B 64 1990. Koillismaan uhanalaiset kasvit)

Kohteen nykytila

Kohteen nykytilaa on selvitetty kartta- ja ilmakuvatarkastelun, olemassa olevien lajitietojen (Hertta-järjestelmä) sekä maastokäynnin perusteella.

Kohde on ojitettu kauttaaltaan. Erityisesti lammen eteläpuolella oleva tasaisella maalla oleva suoalue on muuttunut ojituksen seurauksena merkittävästi. Selvitysalue koostuu eri-ikäisistä metsiköistä: kohteen pohjoisosassa rinteessä on näyttävää vanhempaa lehtoa - lehtomaista metsää, jota luonnehtii monipuolinen ja rehevä ruohokasvillisuus. Myös rinnemetsät on ojitettu ja muun muassa kuollut puuaines puuttuu. Kohde on puustoinen lukuun ottamatta sen eteläosaa (Kokkosuota), jolla metsäojitus on epäonnistunut.

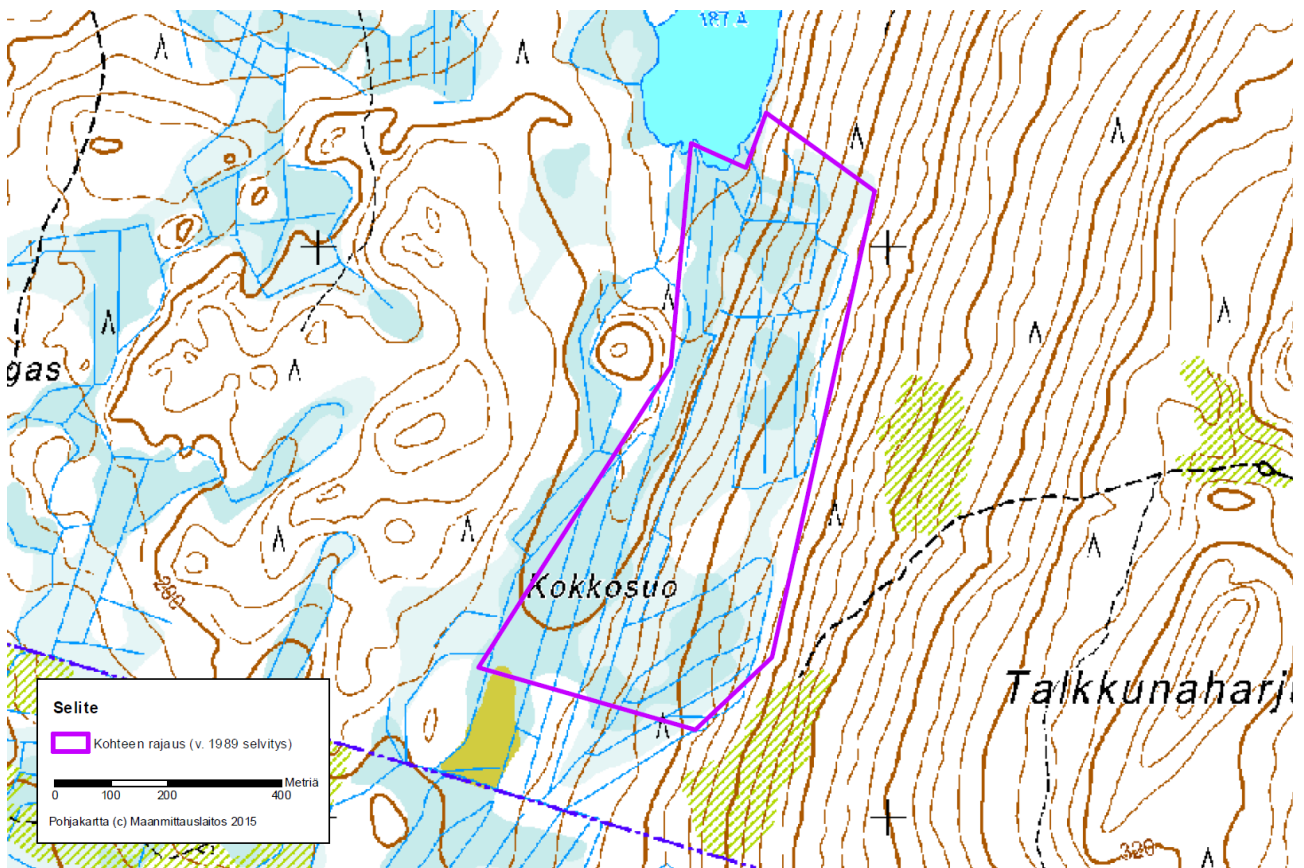
Luontotyytit ja lajisto

Kohteen pohjoisosasta tavattiin pienialainen tihkupintainen rinneletto ja ruohokorven ympäröimä lähde, jotka ovat säilyneet hyvin ojituksista huolimatta. Molemmat ovat metsälain 10 §:n mukaisia kohteita.

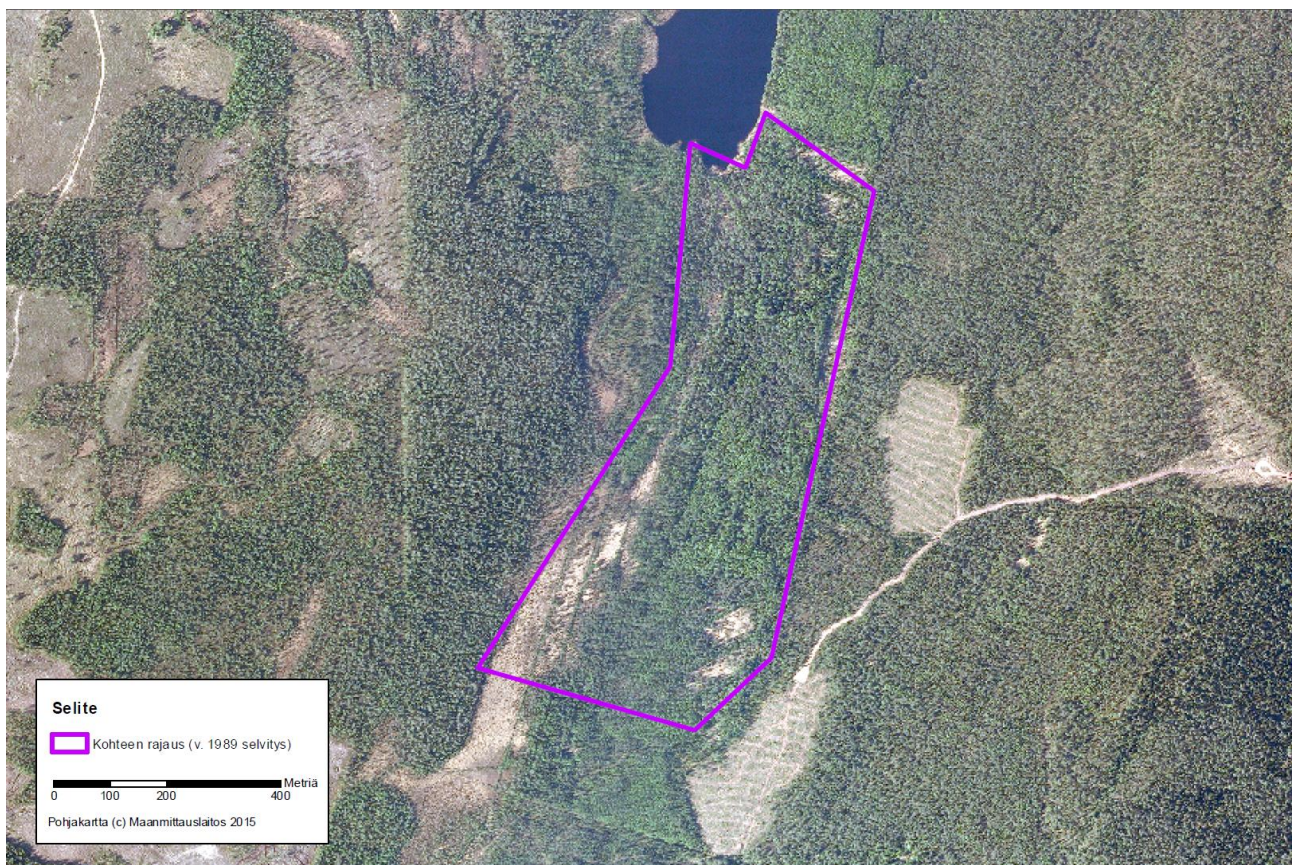
Kohteelta ei ole tiedossa uhanalaisten lajien esiintymiä (Hertta-rekisteri, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus 12.6.2014). Alkuperäisessä selvityksessä mainitut lajit eivät voimassa olevan luokituksen mukaan ole uhanalaisia lettorikkoa (VU) lukuun ottamatta. Vuorolehtihorsma ja hetehorsma on vuoden 2010 arvioinnissa luokiteltu alueellisesti uhanalaiseksi (Alueellisesti uhanalaiset putkilokasvit 2010, 3b Keskiboreaalin, Pohjois-Karjala – Kainuu).

Arviointi

Aiempaan inventointiin verrattuna kohteen biologiset arvot ovat heikentyneet merkittävästi ojitamisen seurauksena. Selvitysalueella on säilynyt pienialainen rehevä letto-ruohokorpi-lähde -kuvio, joka täyttää metsälain 10 §:n kriteerit. Rehevät rinnekuusikot ovat osin edustavia, mutta luonnontilaisuudessa on puutteita. Kohteelta on aiempi tieto yhden valtakunnallisesti uhanalaisen lajin esiintymästä.

Kuva 9. Kokkolammen alue peruskartalla (karttaote 1:15 000).

Kuva 10. Ilmakuva Kokkolammen alueelta.

3.6 Pyhäjoki Yläsalo

Alkuperäinen kohdekuvaus

Yläsalo on Pyhäjoen saari, jonka pohjoispäässä on tulvavaikutteista kosteata lehtoa ja joenvarsiniittyä. Yläsalossa kasvavia uhanalaisia lajeja ovat kullero (V), kotkansiipi (S), taikinamarja (S), lehtotähtimö (S), pitkäpääsara (S), näsiä (S), keltakurjenmiekka ja kevätlinnunherne (S). Saaresta on myös löydetty koiranheittä (S), mutta tämä kasvi on ilmeisesti hävinnyt alueelta. Helaakoskelta on vuosisadan alussa löydetty myös mähkää (V). Lajin kasvupaikka on ilmoitettu epätarkasti. Mähkän mahdollinen esiintyminen suojeltavaksi ehdotetulla alueella pitäisi selvittää. Yläsaloa on ennen käytetty laidunalueena ja sitä on niitetty. Nykyisin saari alkaa metsittyä, mikä saattaa uhata kulleroa ja taikinamarjaa. Suojelun lisäksi saaren metsittyminen pitäisi estää.

(Siika-, Pyhä- ja Kalajokilaaksojen uhanalaiset kasvit. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto B:56. Oulu 1988, s. 107.)

Kohteen nykytila

Peruskartta- ja ilmakuvatarkastelun perusteella kohde on säilynyt melko ennallaan 1980-luvun inventointiin verrattuna. Yläsalon pohjoispäässä on eri-ikäisiä lehti lehtipuuvaltaisia metsäkuviota, kookasta kuusikkoa ja pienialaisesti joenvarsiniittyä. Alueelle on kaivettu muutamia ojia.

Kohdetta ei ole inventoitu maastossa tätä selvitystä varten, vaan arviointi perustuu olemassa olevaan lajitietoon.

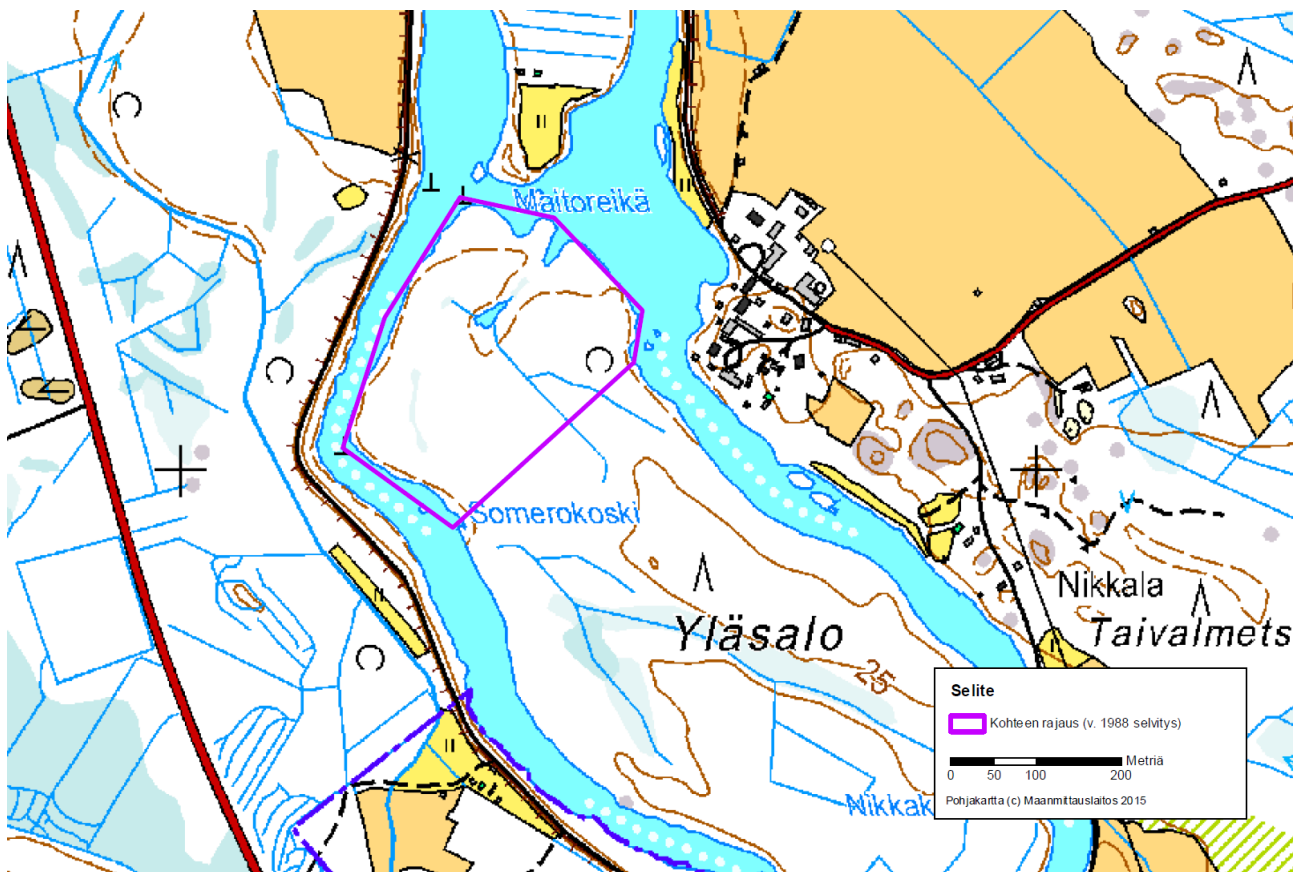
Luontotyyppit ja lajisto

Yläsalon pohjoisosan putkilokasvillisuudesta on käytettävissä tuore lajista (laji.fi, <http://tun.fi/MKA.762664>). Alueelta on havainto tulvasammaleesta (NT) vuodelta 1992 (laji.fi). Alueelta ei ole tietoja Hertta Eliölajit -tietojärjestelmässä (kysely 6/2014).

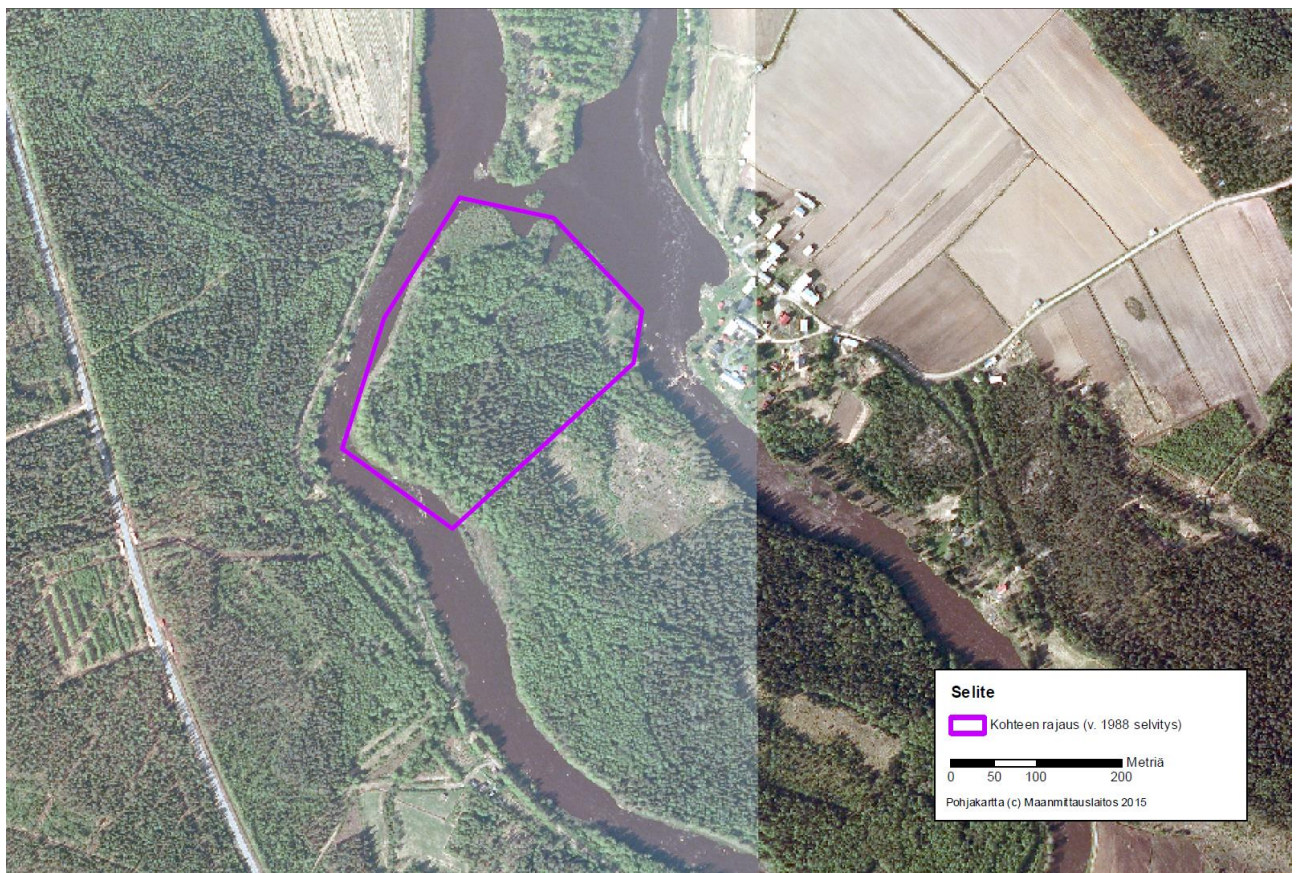
Luontotyypeistä ja niiden edustavuudesta ei ole käytettävissä tarkempia tietoja.

Arviointi

Pienialainen kohde, jolta havaintoja alueellisesti harvalukuisista lajeista. Ei valtakunnallisesti uhanalaisia lajeja.

Kuva 11. Yläsalon alue peruskartalla.

Kuva 12. Ilmakuva Yläsalon alueelta.

3.7 Pyhäjärvi Ryty

Alkuperäinen kohdekuvaus

”Rytyn talon lähistöllä on rehevä rinnelehto, jossa kasvaa mm. mustakonnanmarjaa (E), soikkokaksikkoa (E), mähkää (V), aholeinikkiä (V), metsävirnaa (S), pussikämmekkää (S) ja sormisaraa (S). Osaa rinteestä on laidunnettu. Lievää laidunnusta voisi suojelusta huolimatta jatkaa alueella, sillä se on hyväksi soikkokaksikolle, aholeinikille ja pussikämmekälle”.

(Lähde: Siika-, Pyhä- ja Kalajokilaaksojen uhanalaiset kasvit. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto B:56. Oulu 1988.)

Kohteen nykytila

Kohteen nykytilaa on selvitetty kartta- ja ilmakuvatarkastelun, olemassa olevien lajitietojen (Hertta-järjestelmä) sekä maastokäynnin perusteella.

Kohde uudistettu avohakkaamalla hiljattain, alaosa jo aiemmin (taimikko). Rinteen yläosassa säilynyt pienialainen metsälain 10 §:n mukainen luonnontilaisen kaltainen rehevä lehtolaikku, joka sijoittuu välittömästi viljelyssä olevan peltoalueen taakse. Kohde on kuitenkin laajalti vieraslajin (jättipalsami) valtaama, ks. alla tarkemmin. Kulttuurivaikutteinen kohde, joka jäänyt sittemmin luonnontilaan. Runsaasti merkkejä ihmistoiminnasta: ajouria, kivikasoja jne.

Luontotyytit ja lajisto

Kohteella esiintyy seuraavat arvokkaat luontotyytit: rehevä lehtolaikku (metsälaki 10 §). Selvitysalueen itäosassa sijaitseva hakkaamaton kuvio täyttää metsälain kriteerit vaateliaan kasvillisuuden sekä luonnontilaisen tai luonnontilaisen kaltaisen puuston ja pensaskasvillisuuden osalta. Kohdetta luonnehtii lähteisyys sekä tiheä ja korkeakasvuinen pensas- ja ruohokasvillisuus.

Kohde on suurelta osin jättipalsamin valtaama. Monin paikoin yhtenäiset kasvustot ovat useiden aarien kokoisia. Laji on vallannut erityisesti kohteen kosteat ja avoimet paikat, mutta sitä esiintyy koko lehtokuvioilla ja myös alempana rinteessä hakkuuaukollakin. Jättipalsamin lisäksi lehdestä tavattiin jättiukonputkea (!) yhteensä neljä versoa.

Puuston osalta kohde on harmaaleppävaltainen (myös koivua, kuusta, tuomea, pihjalaa). Lahopuuta alkanut syntyä vasta hiljattain (kookasta leppää).

Kohteelta ei ole tiedossa uhanalaisten lajien esiintymiä (Hertta-rekisteri, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus 12.6.2014). Selvitysalueelta on vanha tieto takkukahankajäkälästä (VU) vuodelta 1960; alue on inventoitu edellisen kerran vuonna 2006, jolloin lajia ei enää tavattu. Esiintyminen kohteella ei enää ole todennäköistä, koska elinympäristö muuttunut merkittävästi hakkuiden myötä. Alueellisesti uhanalaisista lajeista (Alueellisesti uhanalaiset putkilokasvit 2010, 3a Keskipohjanmaa, Pohjanmaa) on aiemmat havainnot velholehdestä, soikkokaksikosta ja mähkästä. Alkuperäisessä selvityksessä mainitut lajit eivät voimassa olevan luokituksen mukaan ole uhanalaisia.

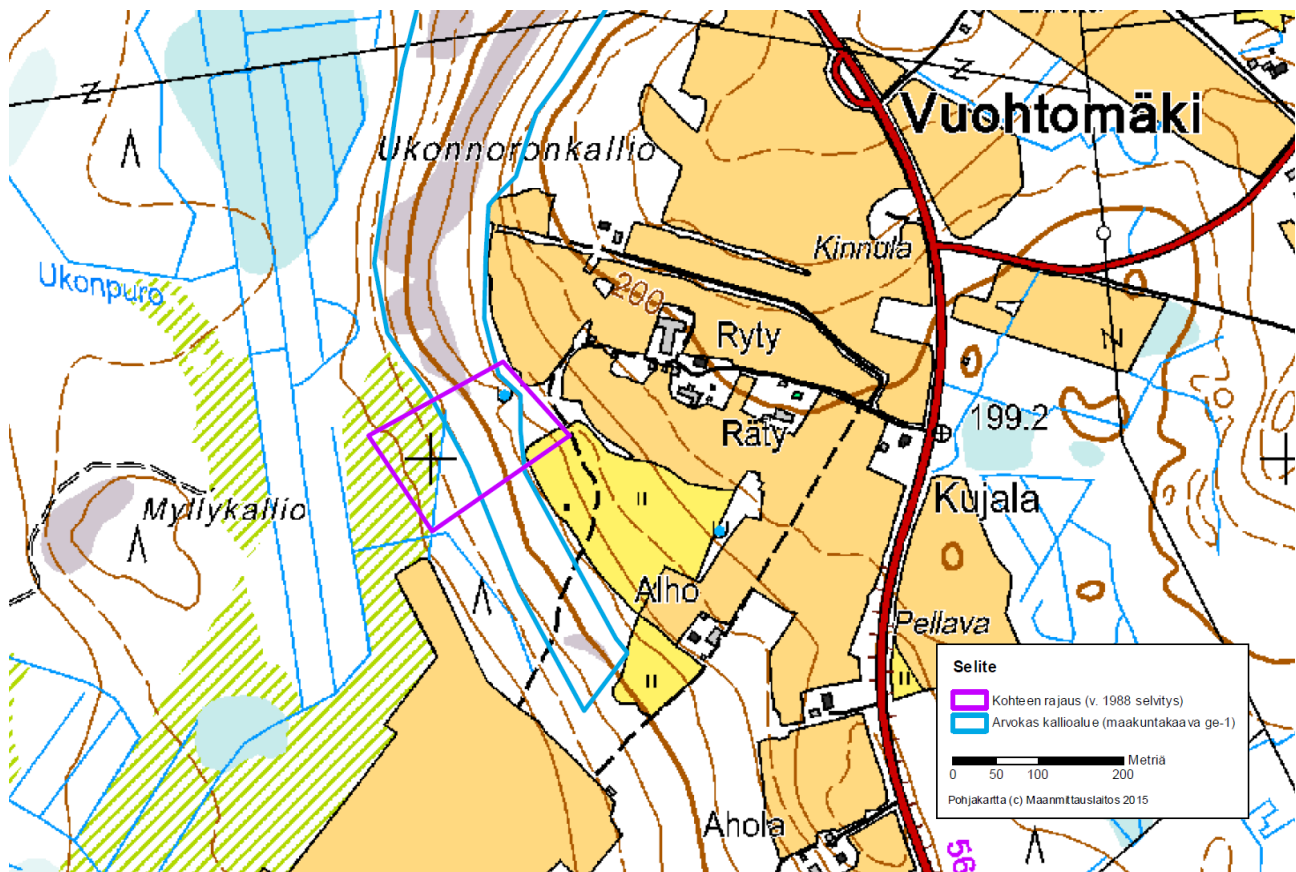
Muuta

Kohde sijoittuu osittain valtakunnallisesti arvokkaalle kallioalueelle Ukonnoronkallio-Kirkkokallio (KAO110033), jonka arvoluokka on 4 (asteikolla 1-7, 4 = arvokas kallioalue). Biologisten arvojen osalta kohde on arvioitu luokkaan 2 (hyvin merkittävä). Arvottaminen perustuu mitä ilmeisimmin edellä mainittuun seutukaavaliiton selvitykseen vuodelta 1988, johon kallioalueen kuvauksessa viitataan. Kohdekuvauksen mukaan Ukonnoronkalliolla on hyvin merkittäviä biologisia arvoja ja sen eteläosassa on

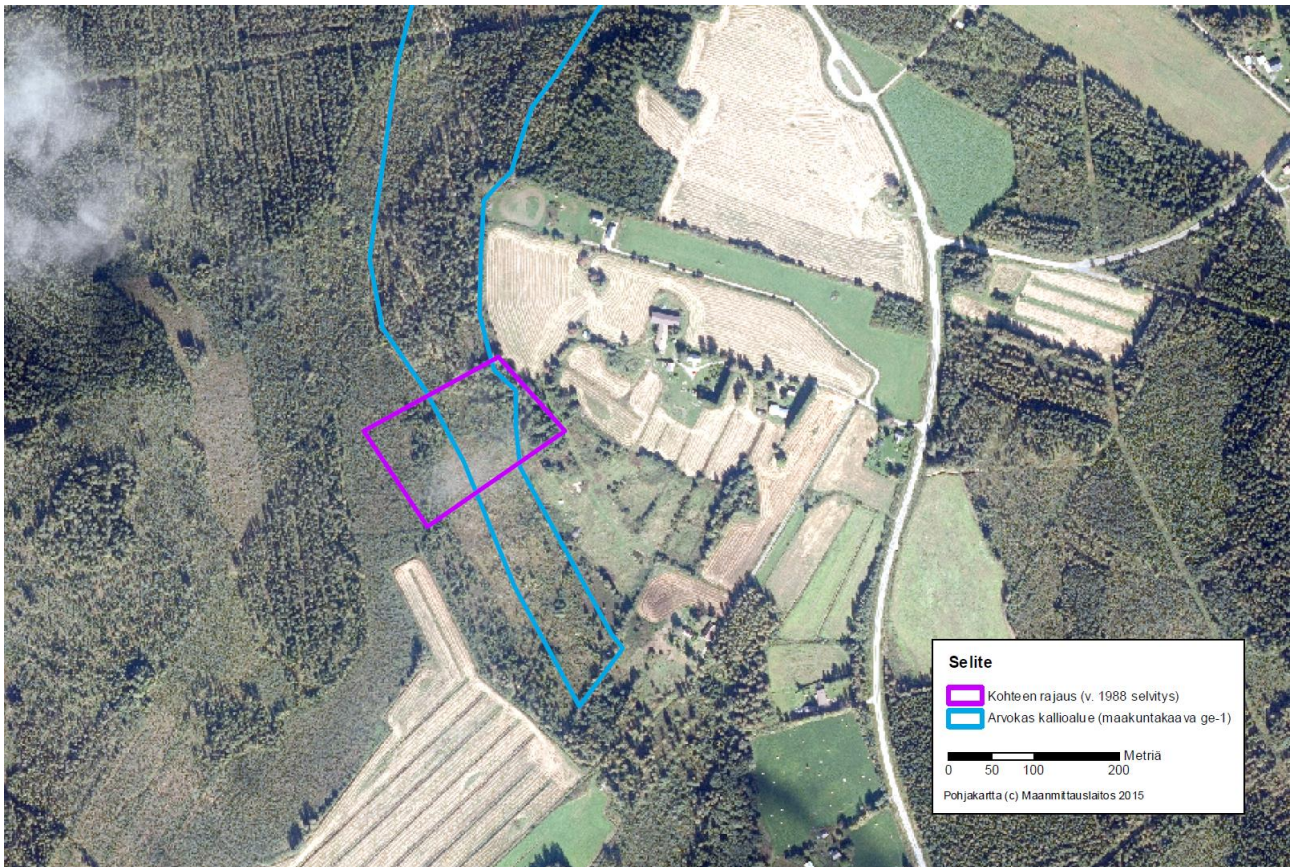
kasvistollisesti arvokas alue. ”—alueen pohjois- ja eteläosassa on lehtomaista kangasta sekä kulttuurivaikutteista lehtoa. Ukonnoron eteläosan lähteisellä lehtorinteellä esiintyy mustakonnanmarjaa ja velholehteä. Aikaisemmin lähdelehdosta on löydetty soikkokaksikko, pussikämmekkä, mähkä, aholeinikki, letohorsma, metsävirna ja sormisara.” ”—kallioiden kasvillisuus on jäkälävaltaista ja tavanomaista”.

Arviointi

Kohteelta ei havaintoja valtakunnallisesti uhanalaisista lajeista. Selvitysalueella säilynyt pienialainen lähteinen lehtolaikku, joka täyttäneen metsälain 10 §:n kriteerit. Lehto on kuitenkin laajalti vieraslajien valtaama. Aiempiin inventointeihin verrattu kohteen biologiset arvot ovat selvästi heikentyneet.

Kuva 13. Rytyn alue peruskartalla.

Kuva 14. Ilmakuva Rytyn alueelta.

3.8 Pyhäjärvi Ristimäki

Alkuperäinen kohdekuvaus

”Ristimäen lehtomaisilla rinteillä kasvaa mustakonnanmarjaa (E), kulleroa (V), aholeinikkiä, sormisaraa ja pussikämmekkää. Aluetta tulisi suojelun lisäksi hoitaa siten, etteivät uhanalaiset lajit häviäisi sieltä. Alueelle on laadittava hoitosuunnitelma.”

(Siika-, Pyhä- ja Kalajokilaaksojen uhanalaiset kasvit. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto B:56. Oulu 1988.)

Kohteen nykytila

Kohteen nykytilaa on selvitetty kartta- ja ilmakuvatarkastelun, olemassa olevien lajitietojen (Hertta-järjestelmä) sekä maastokäynnin perusteella.

Selvitysalue muodostuu eri kehitysvaiheissa olevista, lehtomaisista havu- ja lehtipuuvaltaisista metsistä. Kohteen länsirinne on varttunutta-uudistuskypsää lehtomaisen kankaan kuusikkoa. Keski- ja itäosa ovat selvästi kulttuurivaikutteisia; ovat ilmeisesti olleet aiemmin laitumena. Maatalouskäytöstä kertovat mm. selvitysalueen metsistä tavat kivikasat ja -aidat. Lähistöllä on aiemmin ollut Ristimäki-niminen talo, jonka lähimmät pellot ovat edelleen viljelykäytössä. Kohteen itäosa metsätien eteläpuolella on melko nuoren lehtipuuston ja rehevän ruohokasvillisuuden leimaamaa. Tien pohjoispuolella kohteen keskiosa on hiljattain uudistettu kuuselle.

Luontotyypit ja lajisto

Kohteen lehtipuuvaltaisilla osa-alueilla on perinnebiotooppien ominaispiirteitä. Perinnebiotoopeista muun muassa niityt ja metsälaitumet on arvioitu äärimmäisen uhanalaisiksi (CR). Ristimäen osalta kohteiden edustavuutta heikentävät perinteisen käytön loppuminen, tehdyt hakkuut ja uudistaminen sekä lehtipuuston ja muun kasvillisuuden aiheuttama umpeenkasvu.

Kulttuurivaikutteisilta osa-alueilta tavattiin mm. seuraavaa lajistoa: särmäkuisma, niittynätkelmä, puna-ailakki, niittyleinikki, aholeinikki, ahomansikka, nurmitädyke, päivänkakkara, siankärsämä, hiirenvirna, kissankello, metsäkurjenpolvi, koiranputki, vadelma, nokkonen, maitohorsma, mesiangervo, ojakellukka, rätvänä, lehtotähtimö, poimulehdet.

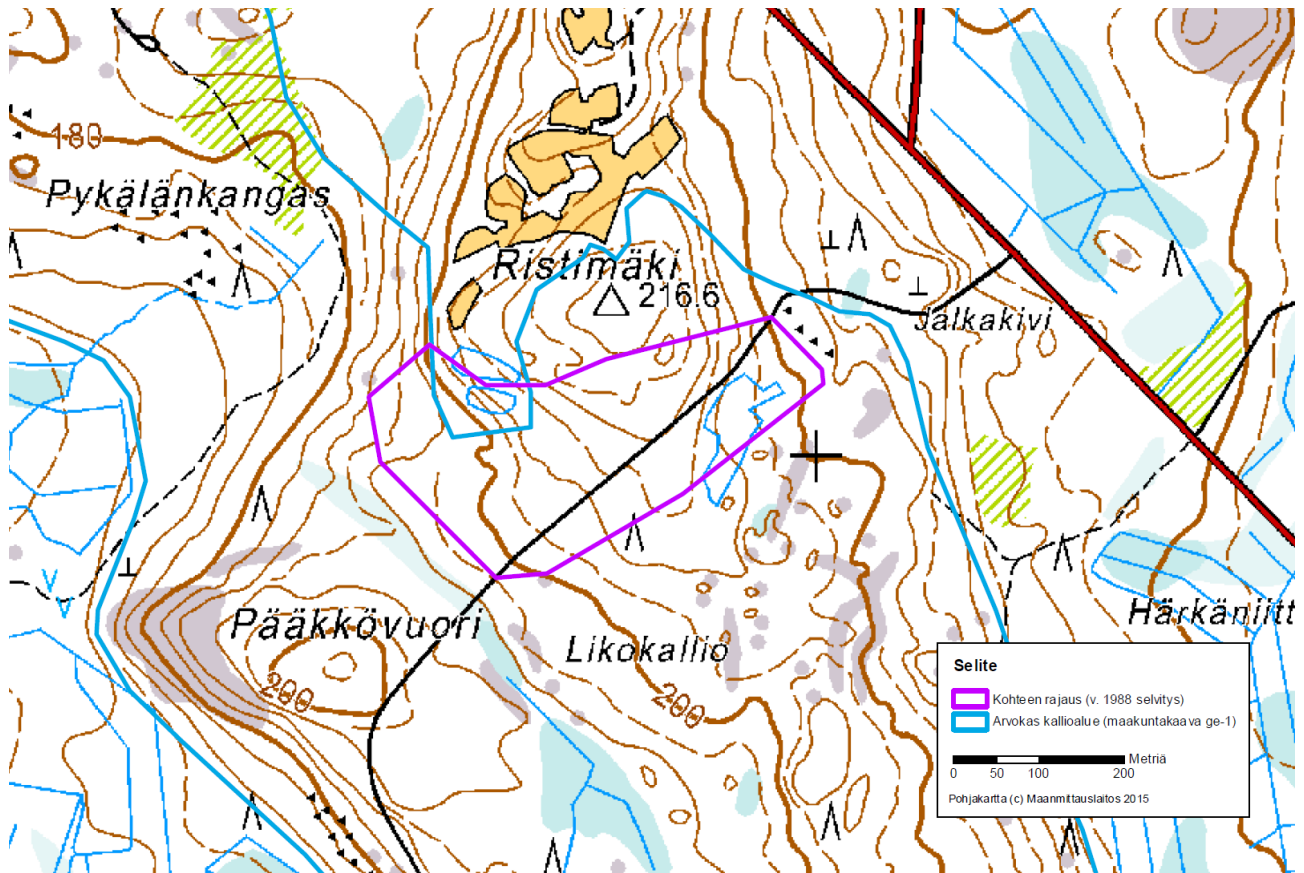
Kohteelta ei ole tiedossa uhanalaisten lajien esiintymiä (Hertta-rekisteri, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus 12.6.2014). Alkuperäisessä selvityksessä mainitut lajit eivät voimassa olevan luokituksen mukaan ole uhanalaisia. Pussikämmekkä on vuoden 2010 arvioinnissa luokiteltu alueellisesti uhanalaiseksi (Alueellisesti uhanalaiset putkilokasvit 2010, 3a Keski-Pohjanmaa).

Muuta

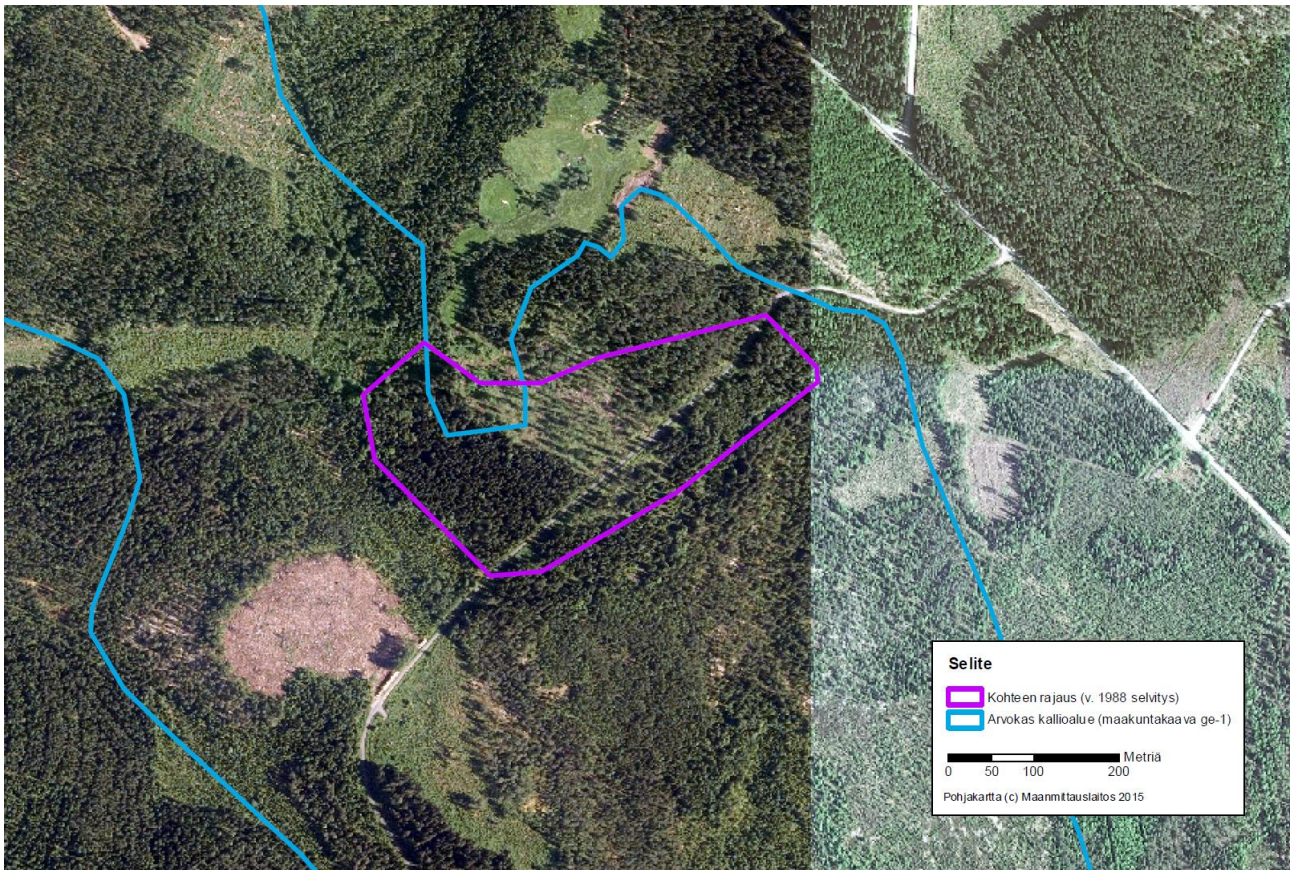
Kohde sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaalle kallioalueelle Ristimäki-Pääkkövuori (KAO110034), jonka arvoluokka on 4 (asteikolla 1-7, 4 = arvokas kallioalue). Biologisten arvojen osalta kohde on arvioitu luokkaan 2 (hyvin merkittävä). Arvottaminen perustuu edellä mainittuun seutukaavaliiton selvitykseen vuodelta 1988, johon kallioalueen kuvauksessa viitataan. Kohdekuvauksen mukaan etenkin Ristimäen alue on todettu em. seutukaavaliiton selvityksessä kasvistollisesti arvokkaaksi. ”Ristimäen laella ja etelärinteellä on harvapuustoista lehtipuuvaltaista lehtoa sekä vanhoja, osin umpeenkasvaneita perinnebiotooppeja. Laen metsissä kasvaa vanhoja pihlajia, koivuja ja harmaaleppiä. Etelärinteellä tavataan mustakonnanmarjaa ja rätvänää. Aiemmin alueelta on löydetty kulleroa, aholeinikkiä, pussikämmekkää, sormisaraa ja pohjankerrossammalta.”

Arviointi

Aiempiin inventointeihin verrattuna kohteen biologiset arvot ovat heikentyneet jonkin verran hakkuiden ja perinnebiotooppien umpeenkasvun vuoksi. Kohteelta ei ole tiedossa valtakunnallisesti uhanalaisten lajien esiintymisiä.

Kuva 15. Ristimäen alue peruskartalla.

Kuva 16. Ilmakuva Ristimäen alueelta.

3.9 Pyhäjärvi Rönkkölänniemi

Alkuperäinen kohdekuvaus

”Rönkkölänniemellä Pyhäjärven rannalla hakamaakoivikossa kasvaa kevätlehtoleinikkiä (E), kulleroa (V) ja pussikämmekkää (S) ja koillisrannalla pohjanruttojuurta (S). Kevätlehtoleinikkiä ei kasva missään muualla koko tutkimusalueella. Suojelun lisäksi aluetta pitäisi hoitaa sillä tavoin, että uhanalaiset lajit säilyisivät paikalla.”

(Lähde: Siika-, Pyhä- ja Kalajokilaaksojen uhanalaiset kasvit. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto B:56. Oulu 1988.)

Kohteen nykytila

Kohteen nykytilaa on selvitetty kartta- ja ilmakuvatarkastelun, olemassa olevien lajitietojen (Hertta-järjestelmä, laji.fi) sekä maastokäynnin perusteella.

Kokonaisuutena arvioiden kohde on säilynyt hyvin. Kasvillisuus on rehevää lehtokasvillisuutta, joka vaihtuu niemen kärkeä kohti mennessä lehtomaiseksi ja tuoreeksi kankaaksi. Puusto muodostuu vanhasta, harvasta ja aukkoisesta koivikosta. Järeää koivulahopuuta on alkanut muodostumaan. Ylispuuna siellä täällä kookkaita mäntyjä, kuusia ja haapoja. Pensaskerroksessa muun muassa kataja, pihjala ja korpipaatsama. Edellisen inventoinnin jälkeen kohteen eteläosaan on ilmeisesti rakennettu uusia loma-asuntoja ja niille johtava tie.

Luontotyyppit ja lajisto

Kohteen pääosa muodostuu suurruoholehdosta, joka on selvästi kulttuurivaikutteinen. Suomen luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa kosteat runsasravinteiset lehdot on arvioitu uhanalaisiksi (VU). Lehtojen tarkemmassa luokittelussa kohde edustaa metsäkurjenpolvi-käenkaali-mesiangervo -tyyppiä (GOFIT).

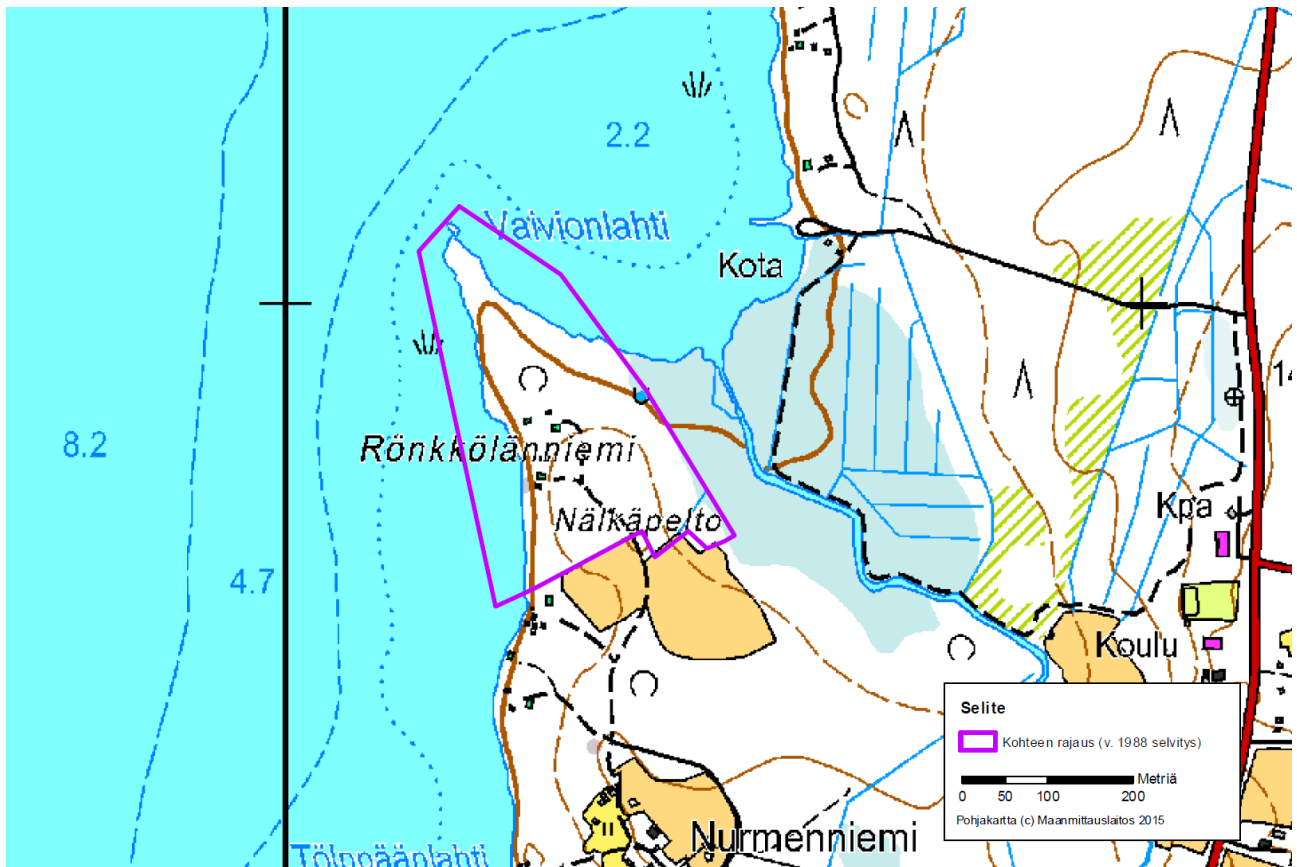
Alue on ilmeisesti aiemmin ollut joko metsälaitumena tai hakamaana. Suomen luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa metsälaitumet on Etelä-Suomessa arvioitu kokonaisuutena erittäin uhanalaisiksi (EN), lehti- ja sekametsälaitumet puolestaan äärimmäisen uhanalaisiksi (CR). Kaikki hakamaat on puolestaan arvioitu äärimmäisen uhanalaisiksi (CR). Kohteen edustavuutta perinnebiotooppina heikentää se, että käyttö laitumena on loppunut.

Selvitysalueelta tavattiin mm. seuraavaa lajistoa: kevätlehtoleinikit, kullero, lehtovirmajuuri, nurmitädyke, mesiangervo, koiranputki, karhunputki, suoputki, suo-ohdake, sudenmarja, metsäkurjenpolvi, ojakellukka, hiirenporras, punaherukka.

Kohteelta ei ole tiedossa uhanalaisten lajien esiintymiä (Hertta-rekisteri, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus 12.6.2014). Alkuperäisessä selvityksessä mainitut lajit eivät voimassa olevan luokituksen mukaan ole uhanalaisia. Kullero on vuoden 2010 arvioinnissa luokiteltu alueellisesti uhanalaiseksi (Alueellisesti uhanalaiset putkilokasvit 2010, 3a Keskiboreaalinen, Pohjanmaa)

Arviointi

Aiempaan inventointiin verrattuna kohteen biologiset arvot ovat säilyneet hyvin. Kulttuurivaikutteinen varsin edustava lehto, joka on luontotyyppinä uhanalainen. Edustavuutta lisäävät kullero ja kevätlehtoleinikki, joista jälkimmäinen esiintyy kohteella levinneisyysalueensa äärirajoilla. Alueelta ei ole tiedossa valtakunnallisesti uhanalaisia lajeja.

Kuva 17. Rönkkölänniemen alue peruskartalla.

Kuva 18. Ilmakuva Rönkkölänniemen alueelta

3.10 Pyhäjärvi Leväsuu

Alkuperäinen kohdekuvaus

”Pyhäjärven Leväsuon pohjoisosa on rehevää luhtanevaa, jolla kasvaa lettosaraa (E), suovalkkua (V) ja hoikkavillaa (S). Alueelta on löydetty myös vaaleasaraa (S) ja punakämmekkää (S). Näitä lajeja ei kuitenkaan löydetty kesän 1987 tutkimuksissa.” (Lähde: Siika-, Pyhä- ja Kalajokilaaksojen uhanalaiset kasvit. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto B:56. Oulu 1988.)

Kohteen nykytila

Sekä suon ympäristö että itse Leväsuon reuna-alueet ovat laajalti ojitettuja. Suon keskisen ojittamattoman osan pinta-ala on noin 130 ha. Ojittamattomalla alalla ei ole nähtävillä ihmistoiminnan merkkejä lukuun ottamatta ojien läheisiä muuttumia ja paikoin hyvinkin kaukana ojista olevia kuivakoita. Leväsuu on näkymältään luonnontilaisen kaltainen ja pienine luonnontilaisine metsäsaarekkeineen kohtalaisen ilmeikäs (Huttunen 2009).

Luontotyytit ja lajisto

Leväsuu on karunpuoleinen - keskiravinteinen aapasuo. Laajat suoalat ovat välipintaisia ja oligotrofisia, monin paikoin kalvakoita lyhytkortisia tai suursaraisia. Suon vaateliain kasvisto ja kasvillisuus ilmentävät (ylä)keskiravinteisuutta (Huttunen 2009).

Vaateliasta lajistoa suolla on mm. siniheinä, vaaleasara, lettorahkasammal, villapääluikka, kampasammal ja kaitakämmekkä sekä muiden havaitsemina punakämmekkä (Rehell 1998 ja Rajamäki 2009) ja punanata (Rajamäki 2009). Suolla on havaittu pari sinnittelevää vaateliaan lettosaran kasvustoa (Rehell 1998) sekä suovalkku (Rehell 1998); lajeja ei havaittu vuoden 2009 inventoinnissa (Huttunen 2009).

Leväsuolla ei tiedetä olevan muita uhanalaiseksi luokiteltuja kasvilajeja kuin kaitakämmekkä. Etelä-Suomipainotteisessa tarkastelussa useat kohteen suotyytit lukeutuvat uhanalaisiksi. Valtakunnallisessa tarkastelussa Leväsuolla uhanalaisiksi luontotyyteiksi luokittevat ruoho- ja heinäkorvet, kalvakkarämeet ja lettonevat (Huttunen 2009).

Leväsuon linnustollinen arvo on lajistollisesti tavanomaista parempi, mutta parimääräisesti tavanomaista heikompi. Linnustollisesti arvokkain alue on suon kaakkois- ja eteläosa, jossa oli mm. suopöllön ja joutsenen pesä sekä iso riekoppoikue. Soilla pesivistä lajeista tavattiin mm. riekko, kuovi, pikkukuovi, liro, valkoviklo, taivaanvuohi, töyhtöhyppä, kapustarinta, harmaalokki, niittykirvinen, pensastasku, pohjansirkku ja keltavästäräkki. Lisäksi kasvillisuusselvityksen aikana heinäkuussa havaittiin suolajeista kurjen sulkia ja suopöllön poikue (Huttunen 2009).

Yhteenveto

Huttusen (2009) mukaan Etelä-Suomeen lukeutuvaksi katsotulla alueella Leväsuu on paljolti välipintaisena keskiboreaalisen aapasuona erittäin uhanalainen. Kasvistoltaan ja kasvillisuudeltaan monipuolinen Leväsuu, Pohjois- ja Keski-Pohjanmaan sekä Keski-Suomen rajamailla, on laajoista reunaojituksista huolimatta vähintäänkin harkinnan arvoinen suojeltavaksi ja entisöitäväksi. Suon alueellinen merkitys voidaan kuitenkin arvioida vasta kun on saatu suojelusoista ja ojittamattomista suojeluohjelmien ulkopuolisista soista riittävän kattava seudullinen käsitys.

Arviointi Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa

Suon alueellinen merkitys on arvioitu Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavan laadinnan yhteydessä. Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa Leväsuon alueelle ei osoitettu merkintöjä.

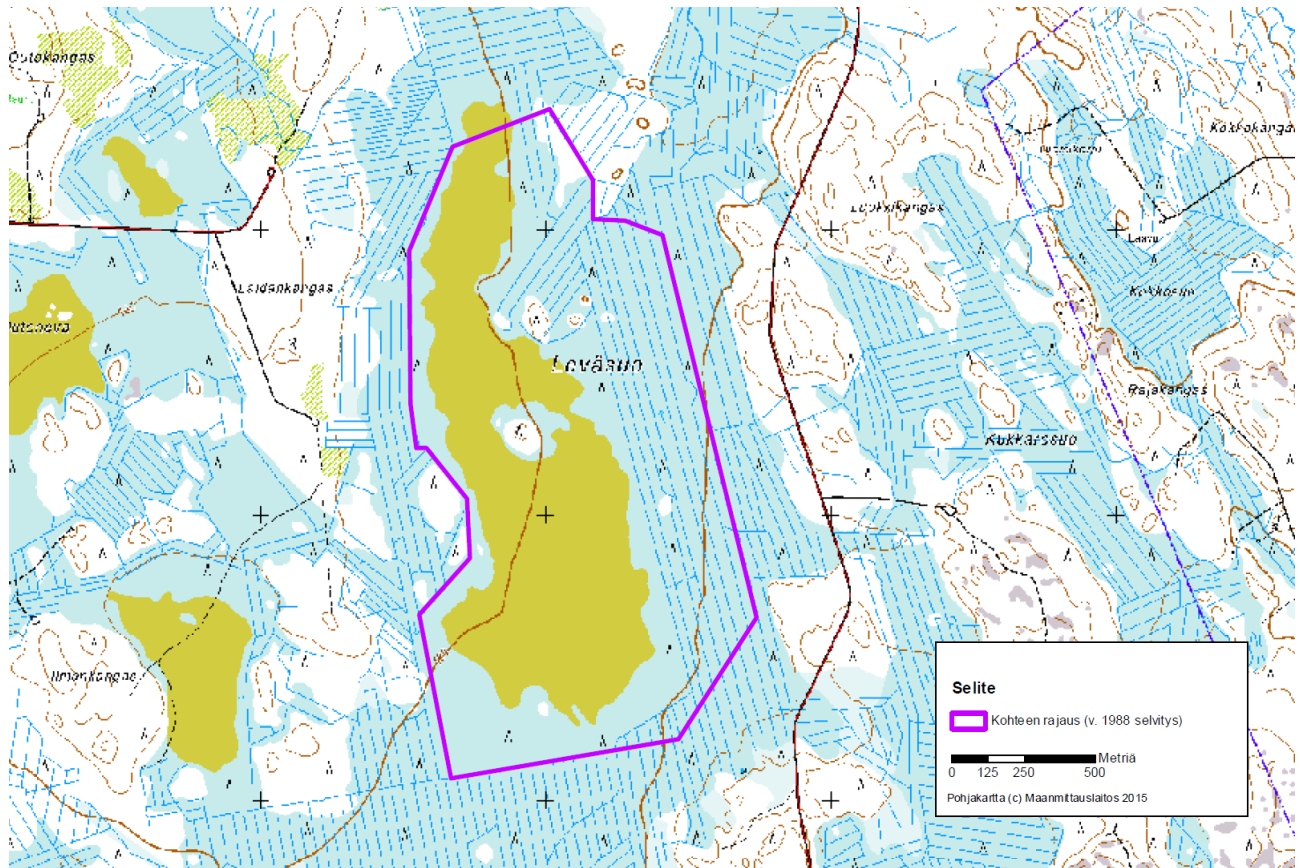
Lähteet:

Huttunen, Antti J. 2009. Leväsuon, Pyhäjärvi 17.7.2009. Julkaisematon raportti.

Rajamäki, R. 2009: Vapo Oy. Leväsuon kasvillisuusselvitys, Pyhäjärvi. – 9 s. tutkimusraportti. Pöyry Environment Oy.

Rajamäki, R. & Tikka, T. 2009: Vapo Oy. Leväsuon linnustوسelvitys, Pyhäjärvi. – 7 s. tutkimusraportti. Pöyry Environment Oy.

Rehell, S. 1998: Leväsuon. – 6 s. Julkaisematon raportti.

Kuva 19. Leväsuon alue peruskartalla (1: 30 000).

3.11 Raahen edustan merialue

Alkuperäinen kohdekuvaus

-

Kohteen nykytila

Maakuntakaavan (2006) luo-alueen rajausta käsittää noin 15 pientä saarta/luotoa sekä karikoita Raahen sataman ja Kuljunniemen alueen länsipuolella noin 500-2500 metrin etäisyydellä mantereesta. Suurimmat saaret ovat Mitti (n. 10-15 ha) ja Louekari (n. 3-5 ha). Peruskartta- ja ilmakuvatarkastelun perusteella alue on säilynyt pääosin rakentamisen ulkopuolella. Sekä Mitissä että Louekarissa on yksittäinen vapaa-ajan asunto.

Alue kuuluu Rantojensuojeluohjelmaan (Raahen saaristo RSO110099). Rantojensuojeluohjelmalla pyritään säilyttämään arvokasta meri- ja järviluontoa eri puolilla Suomea. Ohjelman tavoitteena on suojella rakentamattomia rantoja. Suojelu perustuu pääosin maankäyttö- ja rakennuslakiin (http://www.ym.fi/fi-FI/Luonto/Luonnon_monimuotoisuus/Luonnonsuojeluohjelmat).

Pohjois-Pohjanmaan 1. ja 3. vaihemaakuntakaava

Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa Raahen osoitettu satamatoimintojen alue sijoittuu osin kohteelle. Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavassa osoitettu teollisuus- ja varastoalue (T) sijoittuu osittain kohteelle. Ks. kuva 20.

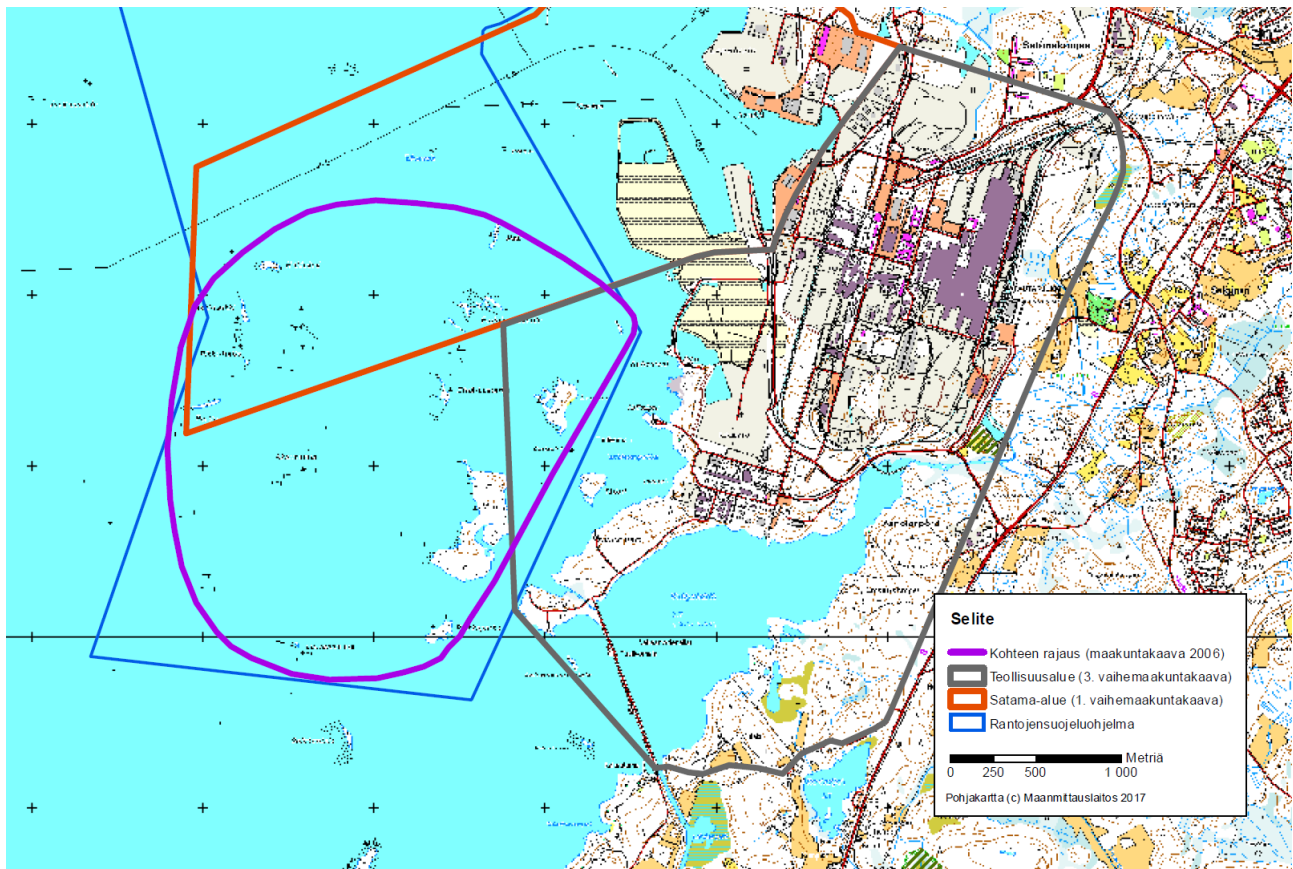
Luontotyytit ja lajisto

Kohteiden luontotyyteistä ja lajistosta ei ole käytettävissä kattavia selvityksiä. Ilmakuvatarkastelun perusteella voidaan todeta, että saaret edustavat maankohoamisrannikolle tyypillisiä luontotyytejä, mm. kivikkorantoja, merenrantaniittyjä ja maankohoamisrannikon primäärisukcessiometsiä. Mitissä on ilmakuvatarkastelun perusteella suurikokoinen flada(n esiaste) ja Louekarissa kluuvi.

Laji.fi -palvelun mukaan alueella esiintyy valtakunnallisesti uhanalaisista lajeista suikeanoidanlukkua (Louekari, Mitti) sekä vesipaunikkua (Mitti). Silmällä pidettävistä lajeista esiintyy ahonoidanlukkua, ketonoidanlukkua, somersaraa, vihnesaraa, otalehtivitaa ja perämerensilmäruohoa. Pääosa havainnoista on Mitistä ja Louekarista, mutta vihnesara ja somersara on havaittu myös Heikinkarista. Useat havainnot ovat 90-luvun alusta, uusimmat vuodelta 2008.

Arviointi

Alue kuuluu valtakunnalliseen rantojensuojeluohjelmaan, jonka avulla pyritään säilyttämään arvokasta meri- ja järviluontoa suojelemalla rakentamattomia rantoja. Alueella (lähinnä Mitti ja Louekari) esiintyy valtakunnallisesti uhanalaisia ja harvinaisia kasvilajistoa sekä todennäköisesti myös useita uhanalaisia maankohoamisrannikon luontotyytejä.

Kuva 20. Raahen edustan alue peruskartalla.

3.12 Vaala Polvijärvi

Alkuperäinen kohdekuvaus

-

Kohteen nykytila

Peruskartta- ja ilmakuvatarkastelun perusteella Polvijärven ympäristö koostuu ojitetuista, puustoisista turvemaista.

Kohdetta ei ole inventoitu maastossa tätä selvitystä varten, vaan arviointi perustuu olemassa olevaan lajitietoon.

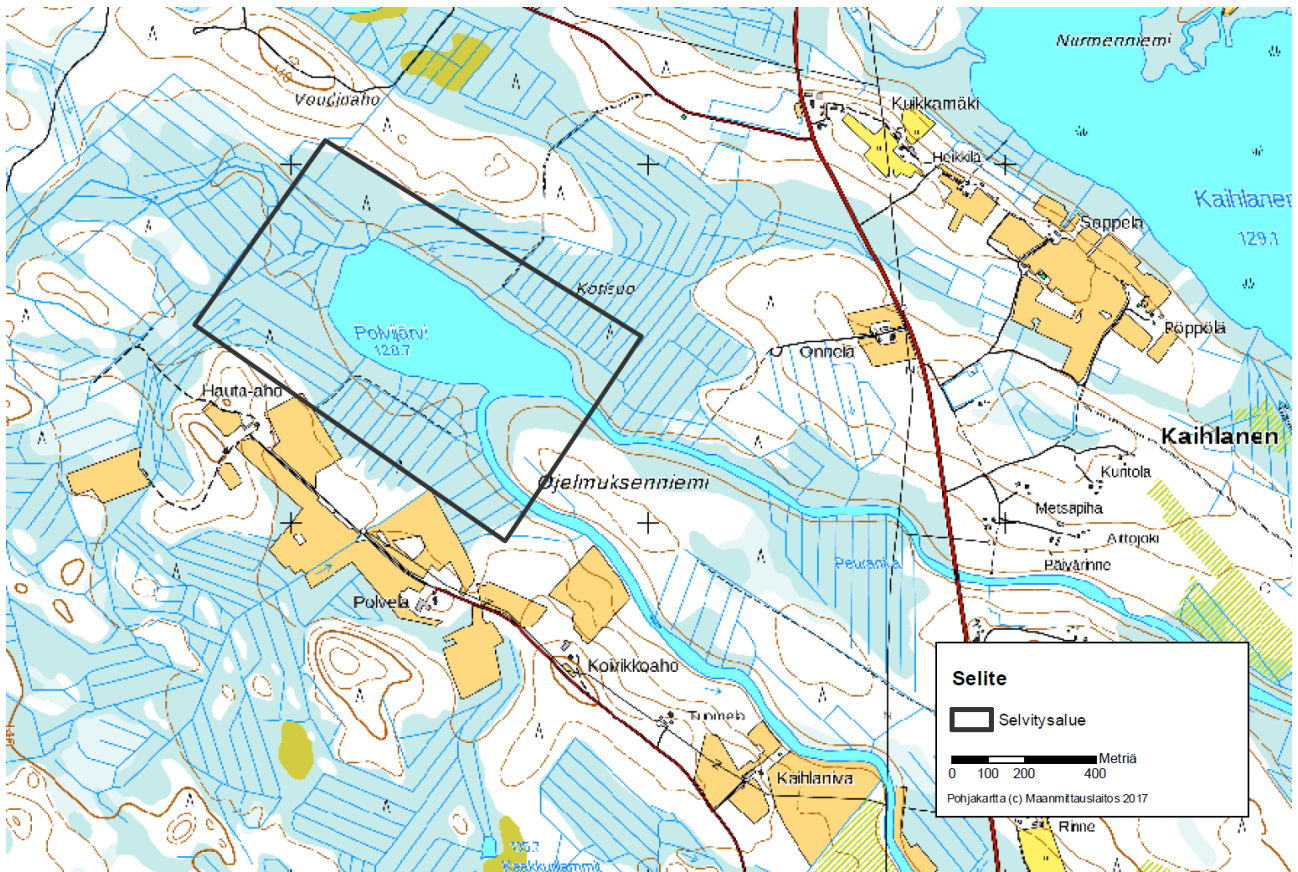
Luontotyytit ja lajisto

Kohteelta Polvijärven luoteispäästä on tiedossa kiiltosirppisammalen (VU) esiintymä, josta viimeisin havainto on vuodelta 2000 (Hertta Eliölajit -tietojärjestelmä, 25.9.2017. Laji.fi -palvelun mukaan alueelta on havaittu uhanalainen (VU) lettohiirensammal (v. 2000) ja kaitakämmekkä (VU, v. 1992).

Lajihavainnot keskittyvät Polvijärven luoteisosan suolle/turvemaalle. Lajiston perusteella kyseessä on ojitettu lettosuo.

Arviointi

Pienialainen kohde, jolta on havaintoja valtakunnallisesti uhanalaisesta suokasvillisuudesta. Kohde on kauttaaltaan ojitettu.

Kuva 21. Polvijärven alue peruskartalla.

4 Yhteenveto

Selvityksessä on arvioitu aiemmin Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa luo-merkinnällä osoitettujen alueiden nykytilaa ja merkittävyyttä. Maakuntakaavassa luo-merkinnällä osoitettuja IBA- ja Finiba linnustoalueita ei ole tässä yhteydessä arvioitu.

Selvityksen tulosten mukaan kohteet ja niiden luontoarvot ovat säilyneet pääosin hyvin 1980-luvulla laadittuun aikaisempaan inventointiin verrattuna. Kohteet ovat pääasiassa pienialaisia kasvilaji- ja luontotyyppiesiintymiä, joilta tavattiin uhanalaista lajistoa vaihtelevassa määrin.

Merkittävimmiksi kohteiksi arvioidaan Kuusamon Jyrävänjärven alue, Oulun Kallioselän (eteläpuolinen) alue ja Raahen edustan merialue. Ko. kohteet ovat hyvin säilyneitä, yksittäisiä luontotyyppikuviota laajempia kokonaisuuksia ja niillä esiintyy useita valtakunnallisesti uhanalaisia ja silmällä pidettäviä kasvilajeja.